

ጥያቄዎች

- 13ኛ ጥያቄ፡- ስለሚቀጥለው ገዢ የተሰጠው ገለጻ ምንድነው?
14ኛ ጥያቄ፡- ይህ ንጉሥ ሥልጣን የሚይዘው እንዴት ነው?
15ኛ ጥያቄ፡- ከጸቡብ ንጉሥ ጋር በሚያደርገው ጦርነት ምን ይሆናል?
16ኛ ጥያቄ፡- የሶሜኑ ንጉሥ ወደ ገብፅ እንዳይገባ ያገዳው ማነው?
17ኛ ጥያቄ፡- የሶሜኑ ንጉሥ በተስፋይቱ ምድር ላይ ያደረገውን ገለጽ?
18ኛ ጥያቄ፡- «አምላካቸውን የሚያውቁ ሕዝብ» ምን ያደርጋሉ?
19ኛ ጥያቄ፡- ጠቢባኑስ ምን ይሆናሉ?

የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያ (ኮሚንተሪ)

እስካሁን ጽረስ ያጠናነው የዚህ ረዕይ ክፍል የረዕዩ መገቢያ ነው ማለት ይቻላል። ረዕዩ የሚያተኩረው በታሪክ ውስጥ እንጢ የኮስ ኤጲፋንዮስ አረተኛ በመባል በሚታወቅ ሰው ላይ ነው። ምንም እንኳን በዓለም ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ሥፍራ የማይሰጠው ተረ ሦሪያዊ ንጉሥ ቢሆንም በቅዱሳት መጻሕፍት ገን ሰፋ ያለ ገምት ያለውን ሥፍራ ይዞአል። ይህም የተባለበት ምክንያት ከፋርስ፣ ከግሪኮችና ከሌሎችም መንግሥታት ይልቅ እይሁዳውያንን ጨርሶ ለመደምሰስና እውነተኛው አምላክ በኢየሩሳሌም እንዳይመለከ ከነበረው ጽኑ ዓላማ የተነሣ ነው። በእይሁዳውያን እንጻር ስናየው ታላቁ ጠላታቸው ነበር። እንጢ የኮስ ኤጲፋንዮስ አረተኛ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለማጥፋት ለተነሡት መሪዎች በተለይም በመጨረሻው የሚነሣው የክርስቶስ ተቃዋሚ ዓይነተኛ ምሳሌ መሆኑን ወዳፊት በሚኖረን ጥናት እንመለከታለን።

የርም መንግሥት እየበረታ ሲሄድ የሦርያ መንግሥት ጸገም መዳከም ጃምሮ ነበር። እንጢ የኮስ ኤጲፋንዮስ ሥልጣን የያዘው በዚህ ወቅት ነበር። ከማንኛውም ሦርያዊ ንጉሥ ይልቅ «ሔሌናዊ» የተባለው የግሪክ ባሕልና ሃይማኖት እንዲስፋፋ ከፍተኛ ትግል አድርጎአል። ይህም በብሉይ ኪዳን ትምህርትና እምነት ሐይወታቸውን ለመምረትና እውነተኛውን አምላክ ለማምለክ ከሚፈልጉት ጋር እንዲጋጭ አደረገው። «ቶገር ፈጣሪው» ተብሎ የተጠራውም በዚህ ምክንያት ነበር። ሰዎች እንደ አምላክ እንዲያመኩት ስለፈለገም ሰሙን «ኤጲፋንዮስ» አሰኘ። ይህም ማለት «የአማልክት መገለጽ» ማለት ነው። የእግዚአብሔርን ሕዝብ በማሳደዱ በጋጠመጥ አኗኗሩና የፈለገውን ለማግኘት በሚጠቀምበት የማጭበርበር ዘዴው የታወቀ ሰው ነበር።

እንጢዮኮስ ሌዲፋንዮስ አፈተኛ የሴሌውከስ ፊሎፖቶር አፈተኛ ውንድም ነበር። በትክክለኛው መንገድ ከሆነ ሴሌውከስ ሲሞት ልጁ ዲሚትሪስ መንገዱ ነበረበት። የሴሌውከስን ሞት የሰማው እንጢዮኮስ ግን ይኖር ከነበረበት ከሮም ወደ እንዳኪደ በመምጣት እንዳንድ ሰዎችን አሳደመና መንገዱን ከዲሚትሪስ ወሰደ። «የመንገዱንም ክብር አይሰጡትም» በኋላም የተለያዩ አገሮችን በቁጥጥሩ ሥር ለማድረግ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ጀመረ። ምንም እንኳን ግብፅ ከፍተኛ ጦር ቢኖረትም በ170 አክልበ ድል አዳረጋት። ወደ ኢየሩሳሌም መጥቶ የገሪኮችን ባሕልም ሆነ ኃይማኖት ይቃወም ከነበረው ሊቀ ካህን ጋር ተጋጩ። ስለዚህም እርሱን ሻረና የግሪክ ሃይማኖትና ባሕል ዳጋፊ የነበረውን የሊቀ ካህኑን ወንድም ሾመ። በኋላም እንጢዮኮስ የበፊቱን ሸማገሌ ሊቀ ካህን አስገደለ። በዚያ ዘመን የቃል ኪዳኑን ሕዝብ እስራኤላውያንን ያስተዳድር የነበረው ሊቀ ካህኑ እንዳነበር ታስታውሳለህ። ከእግዚአብሔር አንጻር ሲታይ ማንኛውም በሕዝቡ ላይ የሚቃጣ ጥቃት በእርሱ ላይ እንዳተቃጣ ሆኖ ነው የሚያየው፤ (ዳን. 11:21-22)።

20ኛ ጥያቄ፡- በክርስቲያኖች ላይ ዛሬ የሚደረግ ጥቃት በእግዚአብሔር ላይ እንዳተደረገ ጥቃት ሆኖ የሚቆጠረው በምን መልኩ ነው?

እንጢዮኮስ በገንዘብና በዘዴው ብዙ ባልንጃሮችን አፈረ። ከተለያዩ አገሮች ወዳጆች ቢያፈረም እነርሱን በቁጥጥሩ ሥር ለማድረግ በድንገት ጥቃት ይሰነዘርባቸው ነበር። ግብፅን ቶሎ ብሎ በእንዴ በማጥቃቱ ብዙ ገንዘብ ለማከማቸት ቻለ። በዚህም ገንዘብ ከሌሎች መሬዎች ጋር ተወዳጅበት። በመጨረሻም ሙሉ በሙሉ ግብፅን በቁጥጥሩ ሥር ለማድረግ ታጥቆ ተነሣ። ብዛት ያለው ጦር ይዞ በግብፅ ላይ ዘመተ። እንዳንድ የሠረዊቱ አባላት «መብሉንም የሚበሉ ሰዎች» የግብፅን ንጉሥ አይፈልጉም ነበር፤ ስለዚህም እንጢዮኮስ በቀላሉ ግብፅን ድል ለማድረግ ቻለ። ይሁን እንጂ የመጨረሻውን የግብፃውያን ኃይል ከመደምሰሱ በፊት በግዛቱ ሌላ ክልል ውስጥ ዓመፅ ስለተቀሰቀሰ ጦርነቱን እቋርጦ መመለስ ገድ ሆነበት። እንጢዮኮስና የግብፅ ንጉሥ ስምምነት ቢያደርጉም በልባቸው አይተማመኑም ነበር። ስለዚህም መከራቸው ዘላቂ ሰላም እላስገኘላቸውም። ባለመስማማታቸው ሳይሆን «ፍጻሜው እስከ ተወሰነው ጊዜ» በመሆኑ እቅዳቸውን ለማሟላት አልቻሉም። በምድር የሚሆኑትን ሁኔታዎች የሚወስነው እግዚአብሔር ራሱ ነው። የግሪክ መንገዱት የሚወድቁበትን ጊዜ እርሱ ረሱ ወሰኖት ነበር። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ የሰው ልጅ ሰላምን ለማስገኘት ሲያደርግ የነበረው መከራ ሁሉ አጥጋቢ ውጤት ሊያስገኘለት አልቻለም፤ (ዳን. 11:23-27)።

21ኛ ጥያቄ፡- ይህ በዘመናችን ሰላምን ለማስገኘት በመንገዱት መካከል በሚደረገው እንቅስቃሴ ላይ ብዙ እምነት እንዳይኖረን በምን መልኩ ነው የሚያስጠነቅቅን?

ከጉብፅ ብዙ ሀብትን ከዘረፈ በኋላ እንጢዮኮስ ወደ ሦርያ ተመለሰ። እግረ-መንገዱን «በተቀዳሰው ቃል ኪዳን» በኢየሩሳሌም ያልፍ ስለነበር በእግዚአብሔር መቅደስ ውስጥ ያገኘውን ሀብት ሁሉ ወሰደ። ከመቅደሱ አጠገብ ሠረዊቱ የሚሰፍርበትን ካምፕ አሠረ። በዚያም ወቅት ብዙ እይሁዳውያን ተገደሉ፤ (ዳን. 11: 28)። ቆይታም እንጢዮኮስ እንደገና ጉብፅን ለመውረር ተነሣ። ጉብፅን ለማሸነፍ ጥቂት ሲቀረው የሮም አምባሳዳር (በቆድሮስ መርከቦች) ደረሰበት። ፊት ለፊት ተገናኝተው ወደ ሀገሩ እንዲመለስ አስጠንቅቆት ለመመለስ ፈቃዳኛ ካልሆነ ግን የሮም ጦር ከፍተኛ ጥፋት እንደሚያደርስበት ነገረው። ከፍርሃትም የተነሣ እንጢዮኮስ ከጉብፅ ተመለሰ። በጣም ተናጽዶ ስለነበረም እግረ-መንገዱን ወደ ሀገሩ ሲመለስ በእይሁዳውያን ላይ ተነሣ። አባቶቻቸው ከእግዚአብሔር ጋር ያደረጉትን ቃል ኪዳን ትተው እግዚአብሔርን በከዱት እይሁዳውያን እርዳታ ወደ ቤተ መቅደሱ ውስጥ ገባ። እግዚአብሔርን ማምለክ ትተው «ዜውስ» የተባለውን የገሪኮች ጣዖት እንዲያመልኩ አዘዘ። ከገሪክ አማልክት እንዲሁ ለማክበር ሲል በቤተ መቅደሱ ባለው መሠዊያ ላይ አሳማ ሠዋ። ይህ ደግሞ እይሁዳውያንን በጣም ነበር ያስቆጣቸው። «የጥፋት ርኩሳት» በመሆኑም እግዚአብሔርን በዚያ መሠዊያ ላይ ለማምለክ አይቻሉም። ለሦስት ዓመት ያህል በዚያ ቤተ መቅደስ ውስጥ እግዚአብሔርን አላመለኩም። በድርጊቱ እይሁዳውያን በጣም በመቆጣታቸው በኢየሩሳሌም «የሃይማኖት ጦርነት» አሰነሡ። እግዚአብሔርን ለመከተል የወሰኑት ግን «አምላካቸውን የሚያውቁ ሕዝብ» ምንም እንኳ እልቂት እንደሚጠብቃቸው ቢያውቁም እስከመጨረሻው ድረስ እንጢዮኮስን ለመዋጋት ቆርጠው ተነሡ፤ (ዳን. 11: 29-32)።

- 22ኛ ጥያቄ፡- ሀ. «አምላካቸውን የሚያውቁ ሕዝብ» በዘመናችን ክፋትን የሚቃወሙት እንዴት ባለ ሁኔታ ነው?
ለ. በምን ዓይነት መንገድ ነው የአጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ክፋትን የምትቃወሙት?

ይህንን የሃይማኖት ጦርነት የቀሰቀሱት እንደ ካህንና አምስት ልጆቹ ናቸው። የሙሴን ሕግ እንዳይከተሉና እግዚአብሔርን እንዳያመልኩ የወጣውን ትእዛዝ በመቃወም ይህ ካህን በእንጢዮኮስ ላይ ዓመፀና ለውጊያ ተነሣ። በ167 እክልበ በኢየሩሳሌም ባለው ቤተ መቅደስ ውስጥ ለአረማውያን ጣዖት ዓላማ ለመሠዋት ይዘጋጁ የነበረውን እይሁዳዊ በዚያው ቤተ መቅደስ ውስጥ ገደለው። አምልጦ ከኢየሩሳሌም ከወጣ በኋላ ቆረጥ የሆኑ ሰዎችን አሰባስቦ ለውጊያ ተዘጋጁ። «ጠቢባን» ተብለው ከሚጠሩት የካህናት ወገን ብዙዎች ተባብረዋቸው። በእግዚአብሔር እንዲታመኑና የሃይማኖት ተቃዋሚዎችንም እንዲዋጉ ያደረጉት ቅስቀሳ ብዙ ሰዎችን ሦርያን እንዲወጉ አነሣሣቸው። በጦርነቱ በሺህ የሚቆጠሩ እይሁዳውያን አለቁ። ይሁን እንጂ የኋላ ኋላ ድል ለማግኘት ቸለዋል። በ164 እክልበ ቤተ መቅደሱን ከአሕዛብ አምልኮ ካነዱ በኋላ እንደገና ለእግዚአብሔር መሰዋት ጀመሩ። ብዙ ነፃነት

ወደደቸም ተባብረዋቸው። በመጨረሻም በ142 አክልበ ነፃነታቸውን አገኙ። ከ586 አክልበ ወዲህ ነፃ ሲሆኑ ይህ የመጀመሪያ ጊዜያቸው ነበር። ይሁን እንጂ በነፃነታቸው የቆዩት ሮማውያን ኢየሩሳሌምን እስከጸዙበት ማለትም እስከ 63 አክልበ ጽረስ ብቻ ነበር። እንጢዮኮስ ረሱ በ164 አክልበ ሞተዋል (ዳን.11:33-34)። ስለዚህ ውጊያ በኦርቶዶክሶችና በካቶሊኮች መጽሐፍ ቅዱስ በ1ኛ እና በ2ኛ መቃባውያን ላይ ማንበብ ትቶላለህ።

ይህ የመከራ ጊዜ በእይሁዳውያን ምንን አስከተለ? ጊዜው እይሁዳውያን የሚነጹበት ጊዜ ነበር። ብዙ እይሁዳውያን የገሪኮችን ሃይማኖትና ባሕል ለመከተል ፈቃደኛ ነበሩ። እንደ እንዳንድ የዘመናችን ክርስቲያኖች ሁሉ ዓለምን ከመቃወም ይልቅ ከዓለም ጋር ተመሳሰሉ ለመኖር ፈቃደኛት ነበሩ። እግዚአብሔርን ለመከተል ማንኛውንም መሥዋዕትነት ለመክረል ዘገጁ የሆኑት ግን በመከራው ነጠሩት ነጹ። እየገሪኮች ባሕል የተቀደሰውን ሃይማኖታቸውን እንደሚያረክቡባቸው መረዳቱ አላዳገታቸውም። ብዙ ጊዜ ስደት የሚመጣው እውነተኛ አማኞችን ለማጥረት ነው። ስደት እውነተኛ አማኞችን እንዲሁ ለልማድ ብቻ ወደ ቤተ ክርስቲያን ከሚሄዱት ይለያቸዋል። ሞትን ሳይፈሩ እግዚአብሔርን ለመከተል የወሰኑት የዓለም ወዳጅ ሊሆኑ አይችሉም። እምነታቸው የጠረ በመሆኑም እግዚአብሔር ይባርካቸዋል። ማንኛውም የቶግር ጊዜ፡- «በተወሰነው ጊዜ ፍጻሜው እንደሚመጣ» ማለት ክርስቲያኖችን ያጽናናቸዋል። በስደት ጊዜ እንኳ ሁኔታዎች ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር ናቸው። ስደቱ የሚያከትምበትንም ጊዜ እግዚአብሔር ፈሶ ወስናታል። እስከዚያ ጽረስ ግን በእምነት ጸንተን መቆም አለብን።

23ኛ ጥያቄ፡- ስደት በእንዴት ዓይነት ሁኔታ ነው ቤተ ክርስቲያንህን ያጠራት?

አምስተኛ ቀን፡- ትምህርቱን ከልስደት የውይይት ጥያቄዎችንም እንደገና ተመልከት።

የሳምንቱ ስብሰባ

1. የሳምንቱ አምልኮ ጊዜ
2. ጸሎት
3. ትምህርቱን መከለስ
4. የውይይት ጊዜ

ሀ. የስደት ጊዜ ክርስቲያኖችን፡-

- 1/ እንዴት እንደሚያጠራቸው
- 2/ እንዴት በእምነት እንደሚያሳድጋቸው
- 3/ እንዴት ክርስቶስን ወደመምሰል ዳረጃ እንደሚያደርሳቸው

ተወያዩ። ቤተ ክርስቲያን በመንፈሳዊ ሕይወት እንድታደግ ስደት ምን ያህል ረድቶአታል?

ለ. በሕዝቡ ላይ የሚቃጣውን ጥቃት እግዚአብሔር በእርሱ ላይ እንዳተቃጣ ጥቃት የሚመለከተው ለምንድነው?

ሐ. 1/ «ስደቱ የሚያከትምበት ጊዜ» በእግዚአብሔር መወሰኑ እንዴት ሊያበረታታን ይቻላል?

2/ ማስጠንቀቂያስ የሚሆነው በምን መልኩ ነው?

መ. 1/ እግዚአብሔርን ማወቅ ክፋትን እንድንቃወም የሚረዳን እንዴት ነው?

2/ ጥቂት ምሳሌዎችን ስጥ

3/ በቤተ ክርስቲያን ያሉ ሰዎች ያለማቋረጥ በታታሪነት ክፋትን ይቃወማሉን? እንዴት?

5. ጸሎት

አሥረ ስምንተኛ ትምህርት

(ዳን 11:36-45)

የመጀመሪያ ቀን

«ቁጣም እስኪፈጸም ድረስ ይከናወንለታል፤ የተወሰነው ይደጋጋልና»
(ዳን.11:36)

ከትንቢተ ዳንኢል ከምንማረው ዋና ዋና ትምህርቶች አንዱ ማንኛውም ሁኔታ በእግዚአብሔር የተወሰኑ መሆኑ ነው። ምንም እንኳን የእግዚአብሔርን ዕቅድ እንደሚገባ ለመረዳት ባንችልም፤ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ሁኔታው ዓላማ የለሽ መስሎ ቢታየንም፤ እግዚአብሔር የዓለም ታሪክ ተቆጣጣሪ መሆኑ ገን ተደጋግሞ ተነግሮናል። እርሱ መሬቶችን ያስነሳል፤ ፈቃዱን ከፈጸመ በኋላም ይጥላቸዋል።

ዛሬ በምድር ላይ ስለሚካሄደው የመጨረሻው ክፉ መሬት እናጠናለን። በዚህ ዘመን ብዙ ክፉ መሬቶች መኖራቸው የሚያከራክር አይደለም። እንደ መሶሎኒ፤ ሒትለርና እስታሊን የመሳሰሉ ሌሎችም ብዙ ክፉ መሬቶች ተነሥተዋል። በእነዚህ መሬቶች ምክንያት በሚልዮን የሚቆጠሩ ሰዎች በጭካኔ ተገድለዋል። ይህ ሁሉ ሆኖ ገን፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ከመምጣቱ በፊት እጁን በጣም ክፉ መሬት እንደሚካሄድ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል። እንደ

እንጢየኮስ ኢጲፋንዮስ ሌሎቻም የዘመናችን ክፉ መሪዎች የዚህ የመጨረሻ ክፉ መሪ ምሳሌዎች ናቸው። ያለጥርጥር በዚህ ክፉ መሪ ዘመን፥ ሰዎች የእግዚአብሔር ዓላማ ምን ይሆን? በማለት ይጠየቃሉ። «ሁኔታዎች ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር ከሆኑ ታዲያ ክፋት ይህን ያህል እንዲበረታ ለምን ይፈቅዳል?» የሚል ጥያቄ ይሰነዘራሉ። ይሁን እንጂ፥ ክፋት ለምን ያህል ጊዜ እንደሚቆይ እንኳ በእግዚአብሔር የተወሰነ ነው። ክፋት ቢበረታም ለጊዜው ነው። በዚህም ጊዜ የእግዚአብሔር ቁጣ በዚህ ዓመፀኛ ዓለም ላይ ይወርዳል። (ረዕይ 6-19) በመጨረሻም እግዚአብሔር በወሰነው ጊዜ ክፉው መሪ ይደመሰሰና፥ የእግዚአብሔር መንግሥት እውነተኛ ንጉሥ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ዘላለማዊ መንግሥቱን ይመሠርታል።

1ኛ ጥያቄ፡- ትንቢተ ዳንኤል 11:36-45 እንብብ።
ሀ. የንጉሡን እጠቃላይ ባህርይ ገለጽ።
ለ. ንጉሡ ሲደመሰሰ ፍጻሜው ምን ይመስላል?

ሁለተኛ ቋን ክፍል አንድ፡- ዳንኤል 11:36-39

ጥያቄዎች

2ኛ ጥያቄ፡- የንጉሡ ሐይወት በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር መሆኑን እንዴት እናውቃለን?

3ኛ ጥያቄ፡- ንጉሡ ከ«አማልክት» ጋር ስላለው ገንኙነት ገለጽ።

4ኛ ጥያቄ፡- ንጉሡ ተከታዮቹን የሚያከብራቸው እንዴት ነው?

የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያ / ኮሚቴ /

ባለፈው ሳምንት ዳንኤል ያየውን የመጨረሻ ረዕይ የመጀመሪያ አጋማሽ አጥንተናል። ይህ ረዕይ ከሜዶንና ፋርስ መንግሥት እንዴት እስከ ገሪክ መንግሥት ድረስ የተደረጉትን ልዩ ልዩ ሁኔታዎች በዝርዝር ያመለክታል። በመጨረሻም እንጢየኮስ ኢጲፋንዮስ ስለተባለው ክፉ መሪ ተመልክተናል። በትንቢተ ዳንኤል 11:21-35 የተሰጠው ትንቢት በአብዛኛው በዚህ ሰው መፈጸሙን ተመልክተናል።

ዛሬ ጸገሞ ገልጽ በሆነ ሁኔታ በታሪክ ውስጥ ስላልተፈጸመ ትንቢቶች እንመለከታለን። በዳንኤል 11:36-45 ያለው ትንቢት ሙሉ በሙሉ በታሪክ ውስጥ ባለመፈጸሙ፥ ትንቢቱ ስለማን እንደሚያመለክት የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን በትክክል አልተፈቅዱም፥ በዚህም ምክንያት የተለያዩ እስተሳሰብ ይዘዋል። ከቀረቡት ዋና ዋና እስተሳሰቦች ሦስቱ የሚከተሉት ናቸው፡-

1. እነዚህ ትንቢቶች በእንጢዮኮስ ኤጲፋኑስ ዘመን ተፈጽመዋል።

2. እነዚህ ትንቢቶች በእንጢዮኮስ ኤጲፋኑስ ዘመን በከፊል ቢፈጸሙም፥ በታሪክ ውስጥ ስለሚሠሩ ክፉ መሪዎች የቀረቡ ምሳሌዎች ናቸው። በመጨረሻ በሚሣሣው ክፉ መሪ ገን ትንቢቱ ሙሉ በሙሉ ይፈጸማል።

3. እነዚህ ትንቢቶች የሚያመለክቱት በመጨረሻ በዓለም ላይ ስለሚሣሣው ክፉ መሪ ነው። ትንቢቶቹ የሚገልጹትም ስለፀባዩና ክርስቶስ ከመመለሱ በፊት ስለሚደረገው የመጨረሻ ጦርነት ነው።

ስለ መጨረሻው ክፉ መሪ ሌሎች ጥቅሶች ከሚሰጡት ሐሳብ ጋር በማዛመድ ከተመለከትነው ሁለተኛውና ሦስተኛው ሐሳብ የተሻለ አተረጓጉም ሊሆን የሚችል ይመስለናል። ትንቢቶች በቅርቡ የሚደረገውን እመልክተው በዘመናት ፍጻሜ እካባቢ ወደሚሆነው ትንቢት በፍጥነት የመሻገር ባህርይ አላቸው። በመካከሉ ስለሚኖረው ዘመን ብዛት ገን ምንም ገለጻ አይሰጡንም፤ (እምሳሌ ያህል የሐዋርያት ሥረ 2:16-21 ተመልከት)።

በዳንኤል 11:36-39 በመጨረሻ ስለሚሣሣው ክፉና ጨካኝ መሪ ፀባይ እንዳንጽ ነጥቦች ተሰጥተዋል፡-

1. ይህ መሪ ያለ ገደብ ሥልጣን ይኖረዋል። ጸስ የሚያሰኘውን ነገር ሁሉ ያደርጋል። ማንም የሚቃወመው አይኖርም።

2. ረሱን ከሌሎች አማልክት ሁሉ በላይ እንደሆነ አጽርጎ ይቆጥራል። ስለዚህም ሰዎች ሁሉ እንዲያመልኩት ያደርጋል። ይሁን እንጂ ይህ ሰው በፍፁም በእግዚአብሔር የማያምን ከሐጺ መሆኑ ተገልጿል፤ (ረዕይ 13:14-17)።

3. ይህ መሪ የአማልክት ሁሉ እምላክ የሆነው የእስረኤልን እምላክ አምልኮ ይቃወማል። የሰይጣን አገልጋይ እንደመሆኑ መጠን እውነተኛውን እምላክ ለማምለክ የሚፈልጉትን ሁሉ ይቃወማል፤ (ረዕይ 13:1-10 ተመልከት)።

4. የእግዚአብሔርን ቁጣ እስፋጻሚም በመሆኑ ለጊዜው ይሳካለታል። ይህም ቢሆን እግዚአብሔር ድርጊቱንና በዘመነ መንግሥቱ የሚቆይበትን ጊዜ ይቆጣጠራል።

5. የአባቶቹን እምላክ ይተዋል። ይህ አባባል እንዳንጽ ምሁረንን ምናልባት ይህ ሰው የአብርሃምን እምላክ አምልኮ ፈጽሞ የተወ አይሁዳዊ ሳይሆን አይቀርም ወደሚል እስተሳሰብ መርቶአቸዋል። ነገር ገን ይህ ክፉ ገዢ አማልክቶቹን ሁሉ የሚቃወምና በተለይ የአባቶቹን እምላክ አምልኮቹን

ለመጀመሪያ ፍርድ እንደተነሳ አድርጎ መመልከቱ ይሻላል። ይሁን እንጂ እዚህ ላይ የተጠቀሰው እውነተኛው አምላክ ይሁን የአሕዛብ አማልክት እርግጠኞች አይደሉም።

6. የሴቶችንም ምኞት አይመለከትም። ይህ አባባል ገልፅ አይደለም። በዳንኤል ዘመን በጣም የተለመደው ሃይማኖት ታሙዝ የሚባለውን ጣዖት ማምለክ ነበር። የሰብሎችን ማደግ የሚቆጣጠር ይህ ጣዖት ነው የሚል እምነት ስለነበረባቸው ብዙ ሴቶች ይህን ጣዖት ያመልኩ ነበር፤ (ሕዘቅኤል 8:14-15)። ስለዚህም የሴቶችን ምኞት አይመለከትም ሲል ስለዚህ ጣዖት እያሰበ ነው የሚል ገምት አለ። እንዳንጻጽ ደግሞ ይህ ክፍል የሚያመለክተው ስለመሢሐ ነው ይላሉ። በኦሪት ዘፍጥረት 3:15 ላይ መሢሐ ከእርሰዋ እንደሚገኝ ለሔዋን የተሰጣት ተስፋ ትዝ ይልህ ይሆናል። በዚህ ምክንያት የአይሁድ ሴቶች እንደ ቀን መሢሐ ከእኛ ይወለዳል ይሆናል የሚል «ምኞት» ነበረባቸው። እንግዲህ ይህ አተረጎም ትክክል ከሆነ በመጨረሻ የሚነሳው ክፉ መሪ በጠላትነት የሚነሳው በእግዚአብሔር ላይ ብቻ ሳይሆን በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ ጭምር ነው ማለት ነው።

7. «የአምባጭን አምላክ ያከብረል» በዚህ ክፍል ላይ ስለየትኛቱ አማልክት እንደሚናገር ገልጽ አይደለም። ይሁን እንጂ በሕይወታችን ከፍተኛውን ሥፍራ የያዘና ቅድሚያ የምንሰጠው ነገር ሁሉ አምላካችን እንደሚሆን ገልጽ ሊሆንን ይገባል። እንደሚታወቀው ይህ ዓመፀኛ መሪ በእግዚአብሔርም ሆነ በመንፈሳዊው ዓለም የሚያምን አይደለም። ከዚህ ይልቅ ገን በሁለት ነገሮች የሚታመን ይመስላል። እንደኛ በገዛ ኃይሉና በወታደራዊ ብርታቱ ይታመናል። ዓለምን ሁሉ ሊቆጣጠር በሚችል ብርቱና ታላቅ ሠረዊቱ ስለሚተማመን ሌላ አምላክን ማክበር አስፈላጊ አለመሆኑን ያምናል። ሁለተኛ በወርቅ በብርና በከበሩ ጽንጋዮች ወዘተ ይታመናል። ለኃይሉና ለብልፅገናው ምክንያት የሚያደርጋቸው እነዚህን ነገሮች ነው እንጂ እግዚአብሔርን አይደለም። ስለዚህም ይህ ክፉ መሪ የሚታመነው በገዛ ኃይሉና በሀብቱ ብዛት ነው እንጂ በመንፈሳዊ ነገር አይደለም።

8. «ባልታወቀው አምላክ እርዳታ» ምሽጎችን ያጠቃልላል ታላላቅ መንግሥታትንና ሠራዊታቸውንም ሁሉ ጽል ያደርጋል። ተከታዮቹንም በተሸነፉት አገሮች ላይ መሪዎች በማድረግ ያከብረባቸዋል። ስለሚገዙትም ምጽር ዋጋ ያስከፍላቸዋል።

እነዚህ ከላይ የተመለከቱትናቸው ባህርያት በታሪክ ውስጥ በተነሡ የተለያዩ መሪዎች ላይ ታይተዋል። እነዚህ መሪዎች በሠራዊታቸውና በገንዘባቸው ብዛት እንጂ በእግዚአብሔር የሚታመኑ አልነበሩም። ይሁን እንጂ በመጨረሻ የሚነሳውን መሪ በመጠኑም ቢሆን የሚወክሉ ምሳሌዎች ናቸው። ይህ ዓመፀኛ መሪ «የዓመፀ ሰው»፤ (2ተሰሎንቄ 2:3-10) «የክርስቶስ ተቃዋሚ» (1ዮሐንስ 2:18)፤ እንደገና ደግሞ

በረዕይ 13:5-8 «እውረው» ተብሎአል። ኃይሉን የሚያገኘው ከረሱ ከሰይጣን ነው። ዓለምን ለመቆጣጠርና የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለመጸምሰስ ሰይጣን ይጠቀምበታል። እርሱን የሚያጠፋው እግዚአብሔር ብቻ ነው።

5ኛ ጥያቄ፡- ረዕይ 13:10ን ተመልከት። ይህ ሁሉ ትግር ሲጸርስባቸው የእግዚአብሔር ሕዝቦች ሁኔታውን እንዴት ሊቀበሉት ይገባል?

6ኛ ጥያቄ፡- ወደፊት ስለሚሆነው አስቀድመን ማወቃችን የዛሬው እናኗረችን እግዚአብሔርን የሚያስጸስት እንዲሆን የሚረዳን እንዴት ነው? (2ጴጥሮስ 3:1-13)።

የመጨረሻውን ዘመን በሚመለከት ረገድ እግዚአብሔር ሦስት ዋና ዋና እውነቶችን እንድንረዳ ይፈልጋል። በመጀመሪያ፡- ሁሉ ሁኔታዎች አስቀድመው በእግዚአብሔር የተወሰኑ መሆናቸውንና እርሱም የሚቆጣተረቸው መሆኑን፥ ማስታወስ አለብን። ሁለተኛ፡- ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ዳግም ምፅአት ዝግጁዎች ለመሆናችን ሕይወታችንን መመርመር አለብን። ሦስተኛ፡- በዘመናችን ስላለው የዓመፀ ብዛት መደነቅ የለብንም። ይልኩንስ በእምነታችን መጽናት ይኖርብናል። እንደ ቀን እግዚአብሔር ከፋትን ሁሉ አስወገደ በክብርና በጽጽቅ እንዳሚነገሥ እርግጠኞች ነን። ለዚያ መንገድ ተዘጋጅተናል?

ሦስተኛ ቀን ክፍል ሁለት ደንኢል 11:40-45

ጥያቄዎች

7ኛ ጥያቄ፡- በሰሜን ንጉሥና በደቡብ ንጉሥ መካከል ጦርነት የሚደረገው መቼ ነው?

8ኛ ጥያቄ፡- በጦርነቱ የሚያሸንፈው የትኛው ንጉሥ ነው?

9ኛ ጥያቄ፡- ከምሥረቅና ከሰሜን ብዙ ሠረዊት እንዳመጣበት ሲሰማ ወዴት ይመለሳል?

10ኛ ጥያቄ፡- ዓመፀኛው መሪ ምን ይሆናል?

የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያ (ኮሚንተሪ)

ትናንትና በመጨረሻ ስለሚነሳው ክፉ መሪ ተመልክተናል። በደንኢል 11:36-39 የተሰጠው ገለጻ እስካሁን ጽረስ በታሪክ ውስጥ ለተነሱት መሪዎች ለእነዲህ እንኳ እንዳማይሰማ ተመልክተናል። ይህም እነዚህ ገለጻዎች የሚያመለክቱት ወደፊት ስለሚነሳው መሪ ነው ወደሚል ሐሳብ እምጥቶናል።

በዳንኤል 11:36-39 የተሰጠው ገለጻ ሙሉ በሙሉ የሚሰማው ለዚህ ሰው መሆኑንም አጥንተናል። በጣም ከመታበዩም በላይ እንደ እግዚአብሔር ለመሆን ይረዳል። በሠረዊቱ ኃይል ይታመናል። ስለዚህም ማንም የሚዳፍረው አይመስለውም። ይሁን እንጂ ሁኔታዎች ሁሉ በእግዚአብሔር እንጂ በእርሱ ቁጥጥር ሥር አይደሉም።

ከዚህም ሌላ በዚህ ክፍል የተሰጡት ገለጻዎች የመጨረሻውን ዘመን የሚያመለክቱ መሆናቸውን ተመልክተናል። (ቁ40) የዘመን መጨረሻ በምድር ላይ የመጨረሻው ጦርነት የሚደረግበት ጊዜ ሊባል ይችላል። የክርስቶስ ተቃዋሚው መንግሥት ይረፋል። ሕዝብ ከሕዝብ ጋር ይዋጋል፤ የመጨረሻው የጦር ሜዳ የምትሆነው ግን እስረኤል ናት።

የመጨረሻውን ጦርነት የሚጀምረው የጸቡብ ንጉሥ ነው። ከዚህ አስቀድመን ይህ ንጉሥ የግብፅ ንጉሥ መሆኑን ተመልክተናል። ይሁን እንጂ ይህ ታላቅ ሠረዊት በግብፅ ብቻ ሊወሰን አይችልም። ምናልባትም ይህ ሠረዊት ከሊቢያ፣ ከኢትዮጵያና ከሌሎችም አገሮች የተወጣጣ ሊሆን ይችላል። አንዳንድ ሰዎች ይህ ጦር የተባበረው የአፍሪካ ሠረዊት እንደሆነ ይናገራሉ። የክርስቶስ ተቃዋሚ ብዛት ያለውን ሠረዊት ይዞ በጸቡብ ንጉሥ ላይ ይዘምትበታል። ልክ እንደ ታላቅ ጉርፍ የጸቡብን ሠረዊት ያጠፋል። በአጭር ጊዜ ውስጥ በመልካሚቱ ምድር ያልፋል። ግብፁን፣ ሊቢያን፣ ኢትዮጵያንና ሌሎች ብዙ አገሮችን ጽል ያደርጋል። ሀብታቸውንም ሁሉ ይዘርፋል።

በሰሜኑ ንጉሥ እጅ የሚደወድቁ ሦስት አገሮች ብቻ እንደሆኑ ተጠቅሰዋል። እነርሱም፡- ኤዶም፣ ሞዓብና አሞን ናቸው። እንዴት በእጅ ከመውጣት እንዳመለጡ ግን እርግጠኞች አይደሉንም።

የጸቡብ መንግሥታትን በቁጥጥሩ ሥር ካደረገ በኋላ የክርስቶስ ተቃዋሚው ሁለት መንግሥታት እርሱን ለመውጋት በዝግጅት ላይ መሆናቸውን ይሰማል። እነዚህ ከምሥረቅና ከሰሜን የመጡ ሠረዊት ናቸው። የክርስቶስ ተቃዋሚው በዚህ ነገር ከመናጸጹ የተነሳ በመንገዱ ያገኘውን ሁሉ ይገድላል። ወደ እስረኤል ምድር ይመጣል። ንጉሣዊ ጽንኳኑንም «በባሕርና በከበረው በቅዱስ ተረረ መካከል ይተክላል» የተጠቀሱት ሁለት ባሕሮች፡- ሙት ባሕርና ሜዲትራኒያን ባሕር ሲሆኑ ቅዱሱ ተረረ የተባለቸው ጸገም እየሩሳሌም ናት። እስረኤል በምድር ላይ የመጨረሻው ታላቅ ውጊያ የሚደረግበት ጦር ሜዳ ትሆናለች። የክርስቶስ ተቃዋሚውና ሠረዊቱ የምሥረቁንና የሰሜኑን ሠረዊት ይቋቋማሉ። በጽንገት ግን የክርስቶስ ተቃዋሚው ይወድቃል። ማንም ከጥፋት አያጽኑትም። ይህም የሚሆነው ጌታ ኢየሱስ በታላቅ ክብሩ ሲመለስ ነው። በዚህም ጊዜ የሰዎች መንግሥታት ተወገደው ዘላለማዊው የእግዚአብሔር መንግሥት በምድር ላይ ይመሠረታል።

- 11ኛ ጥያቄ፡- ዘግርድስ 14:1-4 እና ረዕይ 19:11-21 እንብብ።
 ሀ/ በእነዚህ ክፍሎች ውስጥ ስለተጠቀሰው ስለ መጨረሻው ጦርነት ገለጽ።
 ለ/ የጦርነቱ ፍጻሜ ምንድነው?

በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ በመጨረሻ በዚህ ምድር ስለሚደረገው ጦርነት ተገልጾል። ሕዝቅኤል በ7-7 ማ7-7 የሚደረግ ጦርነት ይለዋል። እነዚህ እገሮች በዘመኑ ሩስያ አጠገብ የሚገኙ ጥንታዊ መንገዶች ናቸው። (ሕዘ. 38-39)። ምንም እንኳን በእነዚህ የተለያዩ ጦሮች ውስጥ ይሳተፋሉ ብለን የምንገምታቸውን በዘመናችን ያሉ እገሮችን ስም መጥቀስ ቢቻልም፤ በዚህ እቋማችን ገትር መሆን የለብንም። ዋናው ቁም ነገር የሚከተሉትን ዋና ዋና ትንቢቶች መረዳቱ ነው።

1. የዓለም ታሪክ በሚረዳምበት ወቅት ዓለምን የሚገዛ እንደ መሪ ይነሳል፤ የዓለም መንገዶችን ሁሉ በቁጥጥሩ ሥር ያደርጋል። ሰዎች ሁሉ ይከተሉታል፤ ያመልኩታል። ለእግዚአብሔር ልጆች ይህ ትልቅ የስደት ጊዜ ይሆንባቸዋል።

2. በመጨረሻው ገን የዚህ የክርስቶስ ተቃዋሚ ኃይል ይዳከማል፤ መንገዶችን ሁሉ ኃይላቸውን አስተባብረው ይወጉታል። ከጸቡብ፤ ከምሥረቅና ከሰሜን ሠረዊት ይነሳባቸዋል።

3. የመጨረሻው ጦርነት በእስራኤል ምድር ይደረጋል።

4. እርስ በርስ ለመዋጋት ኃይላን መንገዶችን ሲሰበሰቡ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሰማያዊው ሠረዊት ጋር ይመጣል፤ እርስ በርስ መዋጋታቸውን ትተው ከእርሱ ጋር ይዋጋሉ።

5. ኢየሱስ ክርስቶስ የዓለምን መንገዶችን ድል ያደርጋቸዋል፤ በመጨረሻም ያጠፋቸዋል። የጽድቅ መንገዶችን ይመሠርታል፤ በስደት ጊዜ ለእርሱ ታማኝ የሆኑትንም ይሸልማቸዋል።

ዛሬ ታላላቅ መንገዶችን የጦር ኃይላቸውን በጣም ባደረጁበት ወቅት ነው ያለነው። እነዚህ መንገዶች በመካከላቸው ሰላም እንዲሰፍን እየጣሩ ነው። የእግዚአብሔር ቃል ገን ሰዎች በሚያስገኙት ሰላም ላይ ሙሉ በሙሉ እምነታችንን እንዳንጥልበት ያስጠነቅቃል። እንደ ቀን በመካከላቸው የተፈጠረው ሰላም ይፈርስና እርስ በርስ መዋጋት ይጀምራሉ። በምድር ላይ ታላቅ የጸም መፍሰስ ይሆናል። በዚህ ጨለማና አስፈሪ ዘመን ጸንተን እንኛም ይሆን? በኢየሱስ ክርስቶስ ያለን እምነት ምን ያህል ጽኑ ነው? እርሱን ከመካጽ ይልቅ ለእርሱ ለመሞት ዘገጁ ነን?

ይሁን እንጂ በእነዚህ ትንቢቶች አማካይነት መጽናናትን ልናገኝ እንችላለን። ጊዜው ምንም ያህል ነፋ፥ ጦርነቶችም ምንም ያህል ታላቅ ቢሆኑም እንድ ቀን ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ይመጣል፤ የሰው ነፋት ሁሉ ይዳመሰሳል፤ ኢየሱስም የጽድቅ መንገዶችን ይመሠርታል። ስለዚህ ውንጽዋቼና እህቶቼ ተስፋቸንን በቅርቡ በሚመለሰው በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ እናጽርገ። ኢየሱስ ረሱ፡- «እነሆ፥ በቶሎ እመጣለሁ፥ ለእያንዳንዱም እንደ ሥረው መጠን እከፍል ዘንጽ ዋጋዬ ከእኔ ጋር አለ» ብሎአል፥ (ሪዕይ 22:12)። ስለዚህም ከየሐንስ ጋር «እሜን ጌታ ኢየሱስ ሆይ፥ ና» እንበል።

ስረተኛ ቀን፡= የዚህን ሳምንት ትምህርት ክልስ

1. ጸሎት
2. የሳምንቱ እምልኮ ጊዜ
3. ትምህርቱን መከለስ
4. የውይይት ጥያቄዎች

ሀ. 1/ የክርስቶስ ተቃዋሚን ባሕርይ በየጊዜው በታሪክ ውስጥ ተነሥተው ከነበሩ ነፋ መንገዶች ጋር እነጸጽር።

የሚመሳሰሉት እንዴት ነው?

2. የሚለያየት እንዴት ነው?

3. የክርስቶስ ተቃዋሚን ባሕሪ በማሳየት እንዲያብራር

ለያሳውቀንና ሊያስጠነቅቀን የረለገው ነገር ምን

ይመስልሃል?

ለ. የክርስቶስ ተቃዋሚው የሚነሳበት ወቅት በጣም እስከፈ ጊዜ

ይሆናል፤ ታዲያ እኛ ክርስቲያኖች ረሳቸንን ለዚያ ጊዜ

የምናዘጋጃው እንዴት ነው?

ሐ. ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ጽል እንደሚያገኝ ማመናቸን፥ ታማኝ

እንድንሆንና ጌታን እንድናገለግል እንዴት ሊያበረታታን

ይችላል?

መ. የቤተ ክርስቲያን ሰዎች በእምነታቸው እንዲበረቱ እነዚህን

እውነቶች እንዴት ልታስተምረቸው እንደምትችል ዘርዘር።

5. ጸሎት

ትምህርት አሥረ ዘጠኝ

ዘላለም ሕይወት፥ እኩሌቶቹም ወደ እፍረትና ወደ ዘላለም ጉስቁልና»
(ዳን.12:2)።

ክርስቲያን ታላቅ ተስፋና መጽናናት የሚያገኝበት እንደ እውነታ አለው። ይህም ከሙታን ስለመነሣት የተሰጠው ተስፋ ነው። ብዙዎቹ ሞትን ይፈረሱ። ሞት የሕልውናቸው ፍጻሜ ይመስላቸዋል፤ ከሞት በኋላምን እንዳሚሆንም አያውቁም። ክርስቲያን ያልሆኑ ሰዎች ሞትን ከሚገባ በላይ የሚፈሩትና እንደ ሰው በሞት ሲለያቸው በጣም የሚያለቅሱት በዚህ ምክንያት ነው።

ክርስቲያን ግን ሞትን በታላቅ ሐዘንና ተስፋ ቢስ በሆነ ፀፀት የሚመለከትበት ምንም ምክንያት የለውም፥ እንዲያውም ሞት ወደ ዘላለም ሕይወት የምናልቀበት በር ነው። (ዮሐ.11:25 ተመልከት)። ኢየሱስ ከሞት መነሣቱ፥ እኛም ከሞት እንዳምንነሳ ማረጋገጫ ሊሆንን ይችላል፥ (1ቆሮ.15:20-23)።

1ኛ ጥያቄ፡- 1ተሰ.4:13-18 እንብብ። በጌታ እምነው ስለሚሞቱት የተሰጠው ተስፋ ምንድነው?

የሙታን ትንሣኤ የሚሆነው መቼ እንደሆነ ቅዱሳን መጻሕፍት ገልጽ በሆነ ሁኔታ አያስረዳም። በዚህ በዳንኤል መጽሐፍ ውስጥ ጸድቃንም ሆኑ ኃጢአተኞች ከሙታን እንዳሚነሡ እንመለከታለን። ግን ይህ የሚሆነው በተመሳሳይ ጊዜ ነው?

እንዳንደ ክርስቲያኖች ኢየሱስ ክርስቶስ ዘላለማዊ መንገዶችን ከመመሥረቱ በፊት እንደ አጠቃላይ ትንሣኤ እንዳሚኖር ያምናሉ። ሌሎች ጸገሞ ቢያንስ ሁለት ትንሣኤ እንዳሚኖር ይናገራሉ። የመጀመሪያው የጸድቃን ትንሣኤ እንዳሚኖር ይናገራሉ። የመጀመሪያው የጸድቃን ትንሣኤ ነው። እንዳንደቸ ይህ ትንሣኤ የሚሆነው በሁለት ደረጃ እንደሆነ ያምናሉ። በመጀመሪያ፡- ኢየሱስ በእየር ላይ ሲመጣ እምነው ለሞቱት ትንሣኤ ይሆናል። አስቀድመው የሚነሡት ግን ሙታን ናቸው። ከዚያ በኋላ በጌታ የሚያምኑ ሕያዋን እርሱን ለመቀበል በእየር ይነጠቃሉ፥ (1ተሰ.4:13-18)። የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን የሚነሡት በዚህ ወይም በሚቀጥለው ትንሣኤ ይሆናል።

ነገር ግን ሌላ የጸድቃን ትንሣኤ የሚኖር ይመስላል። ይህም በስደት ወቅት ስለ ጌታ የሚሞቱ አማኞች ትንሣኤ ነው፥ (ረዕይ 20:4-6 ተመልከት)። እነዚህ ሁለት ትንሣኤዎች አብረው የመጀመሪያው ትንሣኤ ተብለው ሊሰየሙ ይችላሉ።

ሁለተኛውና ዋነኛው ትንሣኤ ጸገሞ፡- የኃጢአተኞች ትንሣኤ ነው።

ኃጢአተኞች ከሙታን ይነሡና በእግዚአብሔር ፊት ይቆማሉ፤ የዘላለም ቆጣትም ይበየንባቸዋል። ይህም «ሁለተኛው ትንሣኤ» ይባላል፡ (ረዕይ 20:12-15 ተመልከት)።

እንግዲህ የሰው ልጅ በሙሉ የትንሣኤ ተስፋ እንዳለው አረጋግጠናል ማለት ነው። ዋናው ጥያቄ ገን «እኔ የምነሳው በየተኛው ትንሣኤ ነው?» የሚለው መሆን አለበት። ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ታማኝ ሆነን በመኖር የመጀመሪያው ትንሣኤ ተካፋይ እንሆናለን? ወይስ በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ባለማመናችን ከሰይጣንና ከእጋንንቱ ጋር የሁለተኛው ትንሣኤ ተካፋይ እንሆናለን? በየተኛው ትንሣኤ እንደምንነሳ የሚወሰነው አሁን በምናጸርገው ምርጫ ነው። ዛሬውኑ ረስህን መርምር፤ ለጸሀንነትህ እምነትህን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ ብቻ ማጽረግህንም አረጋግጥ።

2ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ ለክርስቲያን የተሰጠው የትንሣኤ ተስፋ፡-
ተስፋና መጽናናትን የሚሰጠን እንዴት ነው?
ለ/ ያሳመነው ሰው ከሞት እንደሚነሳና እንደሚፈረድበት መገለጽ፡ ኃጢአቱን አሁን ባለው ጊዜ እንዲናዘዝ ሊያጸርገውና ሊያሳስበው የሚችለው እንዴት ነው?

3ኛ ጥያቄ፡- ዳንኤል 12ን እንብብ።
ሀ/ ስለ መጨረሻው ዘመን መልእክት ለዳንኤል የሰጠው ተጨማሪ ትንቢት ምንድነው?
ለ/ በእግዚአብሔር ፊት መልእክት የሰጠው ተስፋ ምንድነው?

ሁለተኛ ቋን ክፍል ስንድ፡- ዳንኤል 12:1-4

ጥያቄዎች

4ኛ ጥያቄ፡- ስለ ሚካኤል የተሰጠው ገለጻ ምንድነው?

5ኛ ጥያቄ፡- በቁጥር 1 የተገለጸው ምን ዓይነት ጊዜ ነው?

6ኛ ጥያቄ፡- በመጽሐፉ ውስጥ ስማቸው የተጻፈው ሰዎች የተሰጣቸው ተስፋ ምንድነው?

7ኛ ጥያቄ፡- ከሙታን የሚነሡት ሁለት የተለያዩ ወገኖች እነማን ናቸው?

8ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ ለ«ጠቢባን» የተሰጠው ተስፋ ምንድነው?

ለ/ እነዚህ «ጠቢባን» ተብለው የተሰየሙት ሰዎች እነማን ናቸው?

9ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ ለዳንኤል የተሰጠው ትዕዛዝ ምንድነው?

ለ/ ይህስ ምን ማለት ነው?

ላለፉት ሦስት ሳምንታት የዳንኤልን የመጨረሻ ረዕይ በተከታታይ ስናጠና ነበር። (ዳንኤል 10-12)። ባለፈው ሳምንት በመጨረሻ ስለሚሣው ክፉ መሬት እና ስለመጨረሻው ጦርነት ተመልክተናል። በዚህ ሳምንት ደግሞ እንደአብሔር ለዳንኤል የሰጠውን የመጨረሻ መመሪያ እንመለከታለን።

ዳንኤል 12:1-4 በመጨረሻ ጊዜ ስለሚኖረው የሙታን ትንሣኤ የሚናገር ረዕይ ነው። ምናልባትም ባለፈው ሳምንት በመጨረሻ የሚሣው ክፉ መሬት እንደሚደመሰስና ማንም ሊረዳው እንደማይችል የተማርነውን ታስታውስ ይሆናል። (ዳን.11:45)።

እሁን ደግሞ የመጨረሻዎቹ ቀኖች ምን እንደሚመስሉ ትንሽ ተነግሮናል። ይህ ጊዜ፡- «... እስከዚህ ዘመን ጽረስ እንደ እርሱ ያለ ያልሆነ <የመከራ ዘመን> ይሆናል» የተባለለት ነው። የዮሐንስ ረዕይ 6:1-19 በዚያ ዘመን ስለሚሆነው መቃወሞች፡ ጦርነትና የእንደአብሔር ፍርድ ሰፊ ባለ ሁኔታ ያመለክታል።

በዚያ የመከራ ዘመን ማክተሚያ ላይ ታላቁ መልእክት ሚካኤል ይነሳል። የሚካኤል እንደኛው ልዩ እገልግሎትና ተገባር የዳንኤል ሕዝብ የሆኑትን እስረኤላውያንን መታደግ እንደሆነ ማስተዋል አለብን። ስለዚህም ከኢየሱስ ክርስቶስና ከሌሎች ሰማያውያን መላእክት ጋር ሆኖ ዓመፀና መንግሥታትን ያለጥርጥር ለማጥፋት ይነሳል። በመከራ ጊዜ ለእንደአብሔር ታማኝ የሆኑት ሰዎች ከዚህ ጊዜ ይታደጋሉ። እዚህ ላይ ታማኝ ሆነው የሚቆሙት ሰዎቹው በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተጻፈ ሰዎች መሆናቸውን አስተውሉ። ያለ ጥርጥር ይህ መጽሐፍ የእንደአብሔር ልጆች ስም የተጻፈበት «የሕይወት መጽሐፍ» ነው። (ረዕይ 13:8፤ 20:15፤ 21:27 ተመልከት)።

በዘመናት ፍጻሜ የሚሆን ሌላው ከፍተኛ ሁኔታ ደግሞ የሙታን ሁሉ ትንሣኤ ነው። የጸጽቃን ትንሣኤ ይሆናል፤ የዚህ ትንሣኤ ውጤት የዘላለም ሕይወት ነው። ይህ ትንሣኤ የሚሆነው የኃጢአትን ትንሣኤ ከሚሆንበት ጊዜ በተለየ ጊዜ ሊሆን ይችላል ብለን ነበር። የኃጢአት ትንሣኤ ውጤት ዘላለማዊ እኖረትና ጉስቁልና ነው።

በሁለቱ ትንሣኤ መካከል ስላለው ልዩነት የተነገረን በእነዚህ የመከራ ዘመናት በእምነታችን ጸንተን እንድንቆም ነው። ሰዎች ሥጋን ሊገጽሉ ይችላሉ። ይህን ልንፈረ አይገባንም፤ እንዲያውም የሙታን ትንሣኤ እንደሚሆን ማሰብ አለብን። ዛሬ ለእንደአብሔር ታማኝ የሆኑ ለዘላለም ከእርሱ ጋር እንደሚኖሩ ማስተዋል ይገባናል። ሕይወታቸውን ለማድን ብለው በማያምኑ ሰዎች መንገድ የሚሄዱ ገን በትንሣኤ ጊዜ ለዘላለም ይወገዛሉ።

10ኛ ጥያቄ፡- ማቴ.10:26-28፤ 37-39 እንብብ። እነዚህ ጥቅሶች ይህን እውነት የሚያስተምሩት እንዴት ነው?

በታማኝነታቸው ለሚጸኑ ሁሉ የሚጠብቃቸው ሽልማት ምን እንደሆነ ለዳንኤል ተናግሮታል። እኛን ይከብረሉ፤ ከዋክብት በብርሃናቸው ጌታን እንደሚያከብሩ ሁሉ እነርሱም የእግዚአብሔርን ብርሃን ያበረሱ። ታማኝ የሆኑት ሁለት መለያ ነጥቦች አሏቸው።

1. እነርሱ «ጠቢባን» ናቸው። ይህም ማለት ብዙ ዕውቀት ወይም መረጃ አካብታል ማለት አይደለም። «ጠቢባን» የሆኑት የዘመናቸውን ሕዝብ ክፉት በመረዳታቸውና የዓለምን መንገድ በመናቃቸው ነው። ሕይወታቸውን ለእግዚአብሔር ሰጥተዋል፤ ለሕግጋቱም ይታዘዛሉ፤ ሰዳትና ሞት እንደሚጠብቃቸው ቢያውቁም እርሱን ይከተሉታል።

11ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ በምን ዓይነት መንገድ ነው የዘመናችን ክርስቲያኖች ጠቢባን መሆን የሚገባቸው?

ለ/ ክርስቲያኖች በፈሪሃ እግዚአብሔር ላይ የተመሠረተ ጥበብን እንዴት ማሳየት እንደሚችሉ እንዳንጽ ምሳሌዎችን ስጥ።

2. ለእግዚአብሔር ታማኝ የሆኑት «ብዙ ሰዎችን ወደ ጽድቅ» ይመረሱ። የእግዚአብሔር ሰዎች ስለ ረሳቸው ብቻ ሳይሆን ወደ ጥፋት ለሚሄዱትም ሰዎች ሸክም ተሰጥቷቸው ማሰብ ይኖርባቸዋል። የእግዚአብሔር ሰዎች የሚጠፉትን ወደ ጽድቅ መንገድ መልሰው የኢየሱስ ክርስቶስን አዳኝነት መንገር ይኖርባቸዋል።

12ኛ ጥያቄ፡- እንተና ሌሎች የቤተ ክርስቲያንህ ሰዎች በእንዴት ዓይነት ሁኔታ ብዙዎችን ወደ ጽድቅ በመመለስ ላይ እንዳላችሁ ገለጽ።

በመጨረሻም ዳንኤል መጽሐፉን እንዲዘጋና እንዲያትም ተነገረው። ይህም ማለት መልእክቱን ለማጥናት ከሚፈልጉ ሰዎች መጽሐፉን መጸበቅ ሳይሆን፤ በስደቱና በመከረው ጊዜ ለሚኖሩት አማኞች መጽናጅና ጥበብ እንዲሆናቸው መጽሐፉ ተጠብቆ ይቀመጥ ማለት ነው። ለዳንኤል የተሰጡት ትንቢቶች የመጨረሻውን ጊዜ የሚያመለክቱ ናቸው። ይሁን እንጂ በተለያዩ ጊዜ በመከረው ስጥ ለሚያልፉትና በተለይም በመጨረሻው ዘመን ሰዳት ለሚደርስባቸው ምዕመናን እንዲበረቱና በእምነታቸው ጽንተው እንዲቆሙ ተጽድኗል።

ሌላው የመጨረሻው ዘመን ምልክት ጸገሞ ሰዎች ሁሉ ዕውቀትን የሚፈልጉበት ጊዜ መሆኑ ነው። የእግዚአብሔርን ቃል ስለናቁ በዘላለማዊነት

ዓይን ሲታይ ምንም ዓይነት ጥበብ እያገኘም። በዚህ በትንቢት ዳንኤል የተሰጠውን መልእክት የሚረዱት ጥበቦች እግዚአብሔርን የሚወዱና ለሕገጋቱም የሚታዘዙት ብቻ ናቸው። (ዳን.12:10 ተመልከት)።

13ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ የዘመናችን ሰዎች ዕውቀት ለመፈለግ ሲሉ እዚህም እዚያም ይሄዳሉ ለማለት የምንቀለው በምን ዓይነት መንገድ ነው?

ለ/ የእግዚአብሔር ልጆች ላልሆኑት የእግዚአብሔር እውነት ተጽብቆባቸዋል የሚባለው በምን መልኩ ነው?
(1ቆሮ.2:6-16 ተመልከት)።

ሦስተኛ ቀን ክፍል ሁለት፡- ዳንኤል 12:5-13

ጥያቄዎች

14ኛ ጥያቄ፡- ዳንኤል በወንዙ ዳርቻ ምን እየ?

15ኛ ጥያቄ፡- ምን ጥያቄ ጠየቀ?

16ኛ ጥያቄ፡- ሰውዬው ጥያቄውን ሲመልስ በእግዚአብሔር ፊት ምን መሐላ አዳረገ?

17ኛ ጥያቄ፡- በመጨረሻው ዘመን ጸድቃን ምን ይሆናሉ?

18ኛ ጥያቄ፡- በመጨረሻው ዘመን ኃጢአተኞች ምን ያደርጋሉ?

19ኛ ጥያቄ፡- 1290 ቀናት ከመጀመረቸው በፊት የሚታዩት ሁለት ምልክቶች ምንድናቸው?

20ኛ ጥያቄ፡- እስከ ስንት ቀን ፍጻሜ ድረስ የሚቆይ ነው ምስጉን ነው የተባለው?

21ኛ ጥያቄ፡- ለዳንኤል የተሰጠው የመጨረሻ ተስፋ ምንድነው?

የመጽሐፍ ቅዱስ ማብራሪያ /ኮሜንታሪ/

ዛሬ የዳንኤልን ረዕይና የመጽሐፉን ፍጻሜ እንመለከታለን። ዳንኤል ረዕዩን ያገኘው በጤግሮስ ውንዝ እነባቢ እንዳነበር ታስታውሳለህ። (ዳን.10:4)። ዳንኤል እንደ ከወደህ ሌላው ጸግም ከወንዙ ወደያ ሆነው ሁለት ሰዎች ሲነገገሩ ሰሜ። እንደኛው በፍታ (ናይለን) ለብሶ ነበር። ትንቢተ ዳንኤል 10 ስናጠና ባገኝኩት ሐሳብ መሠረት ምናልባት ይህ ሰው ኢየሱስ ክርስቶስ ሳይሆን እንደሚቆር ገምተን ነበር። ሁለት ሰዎች ያስፈለጉበት ምክንያት ለሚሰጠው ትንቢት ምስክር ለመሆን የሁለት ሰዎች መኖር አስፈላጊ በመሆኑ ነው።

በትንቢተ ዳንኤል 11:36-12:4 የተሰጠው እስጳናቂ ትንቢት

የሚፈጸመው መቼ እንደሆነ እንደኛው መልእክተኛ ሌላውን ጠየቀው። በፍታ የለበሰው ሰው ሁለት እጆቹን ወደ ሰማይ እንሥቶ በዘላለማዊው እምላክ ስም ማለ። እዚህ ላይ ሁለት ነገሮችን ማስተዋል ይኖርብናል።

1. ሰውየው ሁለት እጆቹን ወደ ሰማይ አነሣ። በእይታ ገሰፊ መሠረት ሰዎች መሐላ ሲያደርጉ እንደ እጃቸውን ብቻ ወደ ላይ የማንሣት ልምድ አላቸው። በዚህ ጊዜ ግን መሐላው የምሩ ለመሆኑ ለማሳየት ሰውዬው ሁለት እጆቹን በማውጣት አረጋገጠ።

2. እግዚአብሔር «ለዘላለም ሕያው ሆኖ የሚኖረው» ተብሎ ተሰይሟል። ሰውየው የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነት አረጋገጠ ተናገረ። ሰዎች ይዋታሉ፤ ጊዜም ያልፋል። ፍጻሜው ከመምጣቱ በፊት ብዙ ሺህ ዓመታት ያልፋሉ። ይህ ሁሉ ሲሆን ግን ዘላለማዊው እግዚአብሔር በዙፋኑ ጸንቶ ይኖራል።

ይህ ትንቢት የሚፈጸምበት ጊዜ «ለዘመንና ለዘመናት ለዘመንም እኩሌታ እንደሆነ ተናገሮአል።

22ኛ ጥያቄ፡- ስለዚህ አባባል የተለያዩ ትርጓሜዎች ተሰንዝረዋል። ይህንንም ለመረዳት የትንቢተ ዳንኤል 7:25 ጥናታችንን ተመልከት። ታዲያ የዚህ አባባል ትክክለኛ ትርጓሜ ምን ይመስልሃል?

ምንም እንኳ እንዳንጾቹ ይህ አባባል የመከራውን ጊዜ አጭርነት ለማስረዳት የተሰጠ ምሳሌያዊ ገለጻ እንደሆነ ቢናገሩም ይህ ጊዜ የሚያመለክተው ሦስት ዓመት ተኩል ነው። ሰውዬው እነዚህ ትንቢቶች ለመፈጸም ሦስት ዓመት ተኩል የሚኖህል ጊዜ እንደሚወስድበት ይናገራል። እነዚህ ጌታ ኢየሱስ ከመመለሱ በፊት የሚኖሩን የመጨረሻዎቹ ዓመታት ናቸው።

በተጨማሪም ሰውዬው በዚህ ጊዜ ውስጥ «የተቀደሰው ሕዝብ» ኃይል እንደሚበተን ተናገሮአል። ይህ እስረኤላውያንና በእግዚአብሔር የሚያምኑ ሁሉ ስለሚጠብቃቸው የመከራ ጊዜ የሚያመለክት ነው። ብዙዎች ስለሚገዱ ጨርሶ የጠፋ የሚመስልበት ወቅት ይመጣል።

ዳንኤል እነዚህን ትንቢቶች መረዳት አልቻለም። ስለዚህም የመጨረሻው ፍጻሜ ምን እንደሚሆን መልእኩን ጠየቀው። መልእኩ ግን ረዕዩን ለመረዳት ምንም መከራ እንዳያደርግ ለዳንኤል ነገረው። የትንቢቱ ቃል ተዘግቶአል፤ ታትሞአል። ይህም ማለት ማንም ትንቢቱን እንዳይረዳው ተደርጎአል ማለት ሳይሆን በመጨረሻ ዘመን የእግዚአብሔር ልጆች ሊረዱት እስከሚችሉበት ጊዜ ድረስ ተጠብቆ መኖር አለበት ማለት ነው።

የመጨረሻው ዘመን በሰዎች ላይ የተለያየ ውጤት ያስከትላል።

1. እግዚአብሔርን በፍርሃት የሚከተሉትን ሰዎች ያጠራቸዋል።
ወርቅና ብር በእሳት እንደሚጠፋ ሁሉ እግዚአብሔርም ሕዝቡን በዚህ
የመከረና የስደት እሳት ያጠራል።

23ኛ ጥያቄ፡- ስደትና መከራ ያንተንና የቤተ ክርስቲያንህን ሰዎች
ሕይወት ያጠራው በምን ዓይነት ሁኔታ ነው?

2. እግዚአብሔርን የካዱ ዓመፀኞችን ግን ይህ የቸገር ጊዜ ይበልጥ
እንዲያምፁ ያደርጋቸዋል። ክፉ ምኞታቸውን ተግባራዊ ለማድረግ ምቹ ሁኔታ
ይፈጠርላቸዋል። በዳንኤል መጻሕፍት የተነገሩትን ትንቢቶች መረዳት አይቻሉም።
የዓለም ፍጻሜ መጽረሱንና በቅርቡ እንደሚፈረድባቸውም አይረዱም።
እግዚአብሔርን የሚወዱና የሚታዘዙት «ጠቢባን» ግን የመጨረሻው ጊዜ
መቃረቡን ስለሚረዱ በእምነታቸው ይጸናሉ። ሁኔታዎችን ሁሉ የሚቆጣጠረው
እግዚአብሔር እንደሆነ ስለሚረዱ ከፍተኛ መጽናናት ይኖራቸዋል።

መልእኩ በጣም እስፈላጊ ስለሆኑ ሁለት ቀናት ለዳንኤል ነገረው።
የመጀመሪያው 1290 ቀናት ነው። ስለዚህ ቁጥር ትርጉም ለመረዳት
የተለያየ አስተያየት ተሰጥቶአል። ከእነዚህም ጥቂቶቹ የሚከተሉት ናቸው።

1. ይህ 1290 ቀን የሚያመለክተው መሥዋዕቱ የተቋረጠበትን
ማለትም በአንጦኪዮስ ኤጽፋንዮስ ዘመን አሣማን በመሠዋታቸው ቤተ መቅደሱ
ከረከሰበት ጊዜ እንሥቶ እንዳገና መሥዋዕት እስከተጀመረበትና
መቅደሱ እስከነጻበት ያለውን ጊዜ ያመለክታል።

2. ይህ 1290 ቀን የስደቱንና የመከረውን ዘመን እግዚአብሔር
እንዴት እንደሚያሳጥረው ለማሳየት የተሰጠ ምሳሌያዊ ቁጥር ነው።

3. ይህ 1290 ቀን በመጨረሻው ዘመን በእግዚአብሔር ሕዝብ እና
በእስረኤላውያን ላይ የሚደርሰውን ታላቅ የመከራ ጊዜ ያመለክታል።
በቅዱሳት መጻሕፍት ተጸጋገም የተገለጸው ይህ የመከራ ጊዜ ሦስት ዓመት
ተኩል፥ ወይም 42 ወርቶ፥ ወይም 1260 ቀን ነው። (ዳን.7:25፤
12:7፤ 11:2፤ 12:6፤ 14፤ 13:5 ተመልከት)። ይሁን እንጂ ትርፋ
30 ቀን የተጨመረው ጌታ ኢየሱስ የሚመለስበትንና በእስካብ ሁሉ ላይ
የሚፈርድበትን ጊዜ ለመሸፈን ነው።

24ኛ ጥያቄ፡- ማቴ.25:31-46 እንብብ።

ሀ/ በዚህ ጊዜ የሚፈረድባቸው እነማን ናቸው?

ለ/ ፈረጁስ ማነው?

ስለ 1335 ቀናቸስ ምን ታስባለህ? ለምንድነው ሌላ 45 ቀን የተጨመረው? ይህ 1335 ቀን እስኪያበቃ የሚደርስ ሰው ምስጉን እንዳሆነ ለዳንኤል ተነገሮታል። ይህም ጊዜው የታላቅ መከረኛ ስደት እንዳመሆኑ መጠን እምነታቸውን ጠብቀው በመቆየታቸው ጌታ በሚመለስበት ጊዜ ስለማይረድባቸው ነው። እነዚህ ሰዎች ጌታ ኢየሱስ በሚመሠርተው መንገዱት ውስጥ ተሳታፊዎች ይሆናሉ። ይህ ተጨማሪ 45 ቀን ጌታ ኢየሱስ መንገዱን እስከሚመሠርት ድረስ ያለውን ጊዜ ያመለክታል።

ትንቢቱ ለዳንኤል ገልፅ እንዳልነበር ሁሉ ለእኛም ገልፅ አይደለም። ትንቢቱን የምንረዳው ባለን የግንዛቤ ደረጃ መጠን ብቻ ነው። ይሁን እንጂ ትንቢቱን ሙሉ በሙሉ ለመረዳት ባለመቻሉ እንዳይጨነቅ መልክ ለዳንኤል ነገረው። እንደሚባለው ሰው ሁሉ እርሱም እንደ ቀን ይዋታል። በመጨረሻው ጊዜ ግን ሽልማትን ከእግዚአብሔር ለመቀበል ክቅዱሳን ጋር ይነሳል። ይህ እኛንም ሊያድናናን ይገባል። ብዙ የማንረዳው ነገር ሊኖር ይችላል። ግን ልክ እንደ ዳንኤል እስከ መጨረሻው ድረስ ታማኝ መሆን ይኖርብናል። ከዚያ በኋላም ብንሞት ወይም ጌታ ኢየሱስ እስኪመለስ ድረስ በሐይወት ብንኖር እርሱ ራሱ ተስፋ የገባልን ውርስ እናገኛለን። የእግዚአብሔር ተከታይ በመሆንና እርሱንም በማገልገል እስከ ፍጻሜው ድረስ ታማኝ ተሆናለህ? እርሱ መቼ ዳግመኛ ተመልሶ እንደሚመጣ እርግጠኞች አይደለንም፤ ስለዚህም በማንኛውም ጊዜ ቢሆን ታማኝ ሆነን መጠበቅ ይኖርብናል። (ሉቃ.12:35-48)።

25ኛ ጥያቄ፡- ገላ.6:9 አንብብ። ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በቅርብ ጊዜ መመለሱን እያሰብን ሳለ ይህ ምክር ሊረዳን የሚችለው እንዴት ነው?

አረተኛ ቀን፡- የዚህን ሳምንት ትምህርት ክልስ። ጊዜ ካለህ በሚቀጥለው ሳምንት ለሚሰጠው ፈተና ለመዘጋጀት ከ1-19 ድረስ ያለውን ትምህርት እንዳገና ተመልከት።

የሳምንቱ ስብሰባ

1. የሳምንቱ የአምልኮ ጊዜ
2. ጸሎት
3. ትምህርቱን መከለስ
4. የውይይት ጊዜ

ሀ. 1/ የትንሣኤው እውነተኛነት ክርስቲያኖችን ምን ያህል ያድናናቸዋል?

2/ ይህ እውነት ክርስቲያኖችን ምን ያህል ለታላቅ አገልግሎት

ደነዛዛቸዋል?

3/ ይህ እውነት ክርስቲያን ያልሆኑት ወደ ጌታ እንዲመለሱ ምን ያህል ያበረታታቸዋል?

ለ. 1/ «ጠቢብ» ክርስቲያን ምን ዓይነት እንደሆነ ገለጽ።

2/ ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ኅብረት ምን ይመስላል?

3/ ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ግንኙነት ለቤተ ክርስቲያን፥ ለእገልግሎት፥ ለዓለምና ላልዳኑት ሰዎች ያለውን አመለካከትና ግንኙነት ሊለውጠው የሚችለው እንዴት ነው?

ሐ. ስደት ጸድቃንን የሚያጠራው ዓመፀኞችን ደግሞ ይበልጥ እንዲያምፁ የሚያደርገው እንዴት ነው?

መ/ ሉቃ. 12:13-48 አንብብ። ቤተ ክርስቲያንህ ለኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ ምፅአት የተዘጋጃች ለማድረግ ይህንን ምንባብ እንዴት አድርገህ ልትጠቀምበት ትችላለህ?

5. ጸሎት።

ትምህርት ሃያ

ክለሳ

የመጀመሪያ ቀን ትምህርት እንድ እስከ አረት

በዚህ ክፍል እስካሁን ጽረስ የተማርናቸውን ትምህርቶች እንደገና ለመከለስ እንሞክራለን። የዚህ ክፍል ዋና ዓላማ ትምህርቱን እንደገና ተመልክተን ከዕለታዊ ሕይወታችን ጋር እንድናገናኝበው ነው።

የዳንኤልን መጽሐፍ በተሻለ ሁኔታ ለመረዳት አስቀድመን የእስረኤልንና በዙሪያዋ ስለነበሩት የእሕዛብ መንግሥታት ታሪክ ተመልክተናል። ስለ ትንቢት ክርስቲያኖች የሚያቀርቧቸውን የተለያዩ አስተያየት ተመልክተናል። እስኪ እነዚህን ሦስት ነጥቦች በአጭሩ እንመልከት።

1ኛ ጥያቄ፡- እግዚአብሔር የእስረኤልን ሕዝብ የመረጠው ለምንድነው?
ምን ዓላማ ነበረው? ዘፀ.19:3-6 እና ኢሳ. 49:
1-7 ተመልከት።

ምንም እንኳ ታናሽና ከቁጥር የማይገቡም ቢሆኑ እግዚአብሔር እስረኤልን የመረጠበት ምንንድነት ለሌሎች መንግሥታት ብርሃን እንዲሆኑ ነበር። የእውነተኛውን አምላክ መንገድ ለዓለም ሕዝብ ማሳየት ነበረባቸው። ምንም እንኳ በዳዊትና በሰሎሞን ዘመን ገናና መንግሥት ቢሆኑም ወዲያውኑ

በጋጢአት ወደቁ። እግዚአብሔር ራሱ በሲና ተረረ ከእነርሱ ጋር ያደረገውን ቃል ኪዳንም ናቁ። ሐሰተኛ አማልክትን ማምለክ ጀመሩ። ምንም እንኳን ጋጢአታቸው ስለሚያስከትልባቸው ጥፋት እግዚአብሔር ለብዙ ዓመታት ቢያስጠነቅቃቸውም እነርሱ ሊሰሙት አልፈሉም። ከሰሎሞን በኋላም የእስረኤል ሕዝብ ለሁለት ተከፈሉ። እስረኤል በመባል የሚታወቀው ሰሜናዊው መንግሥት የቆየው ከ930 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ድረስ ነበር።

2ኛ ጥያቄ፡- ሰሜናዊውን የእስረኤል መንግሥት የደመሰሰ እነማን ነበሩ?

እርሱን ለመሰማት ፈቃደኛ ባለመሆናቸው እግዚአብሔር በሰሜናዊው የእስረኤል መንግሥት ላይ ፈረደባቸው፤ ለአሦረውያን ምርኮኝነትም አሳልፎ ሰጣቸው። ከዚህም ጊዜ አንድ በጥንታዊው ዓለም ውስጥ ተበታተነው ቀሩ፤ በመንግሥትም ደረጃ ወደ ሀገራቸው አልተመለሱም።

ደቡባዊው መንግሥት ደግሞ ይሁዳ በመባል ይታወቃል። በይሁዳ የነገሡ ነገሥታት በሙሉ የዳዊትና የሰሎሞን ዘርያ ነበሩ። ነገር ግን እንደ ዳዊት እግዚአብሔርን የሚወድና ለሕግቱ የሚታዘዙ አልነበሩም። እነርሱም እንደ እስረኤላውያን ከጋጢአታቸው እንዲመለሱ በነቢያቱ በኩል እግዚአብሔር የሰጣቸውን ማስጠነቅቂያ አልተቀበሉም። ምንም እንኳን ይህ መንግሥት ከሰሜናዊው መንግሥት ይልቅ ረዘም ላለ ጊዜ ቢቆይም፤ (ከ930-586 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ድረስ) በመጨረሻ ይሁዳም በምርኮኝነት ተወስዶ ነበር።

3ኛ ጥያቄ፡- እይሁዳውያንን በምርኮኝነት የወሰዷቸው እነማን ነበሩ?

እይሁዳውያን በምርኮኝነት ወደ ባቢሎን የተወሰዱት በሦስት ደረጃ ነበር። በመጀመሪያ፡- በ605 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር ወደ ኢየሩሳሌም መጥቶ ገብሮ ከሰበሰበ በኋላ የሀገሪቱን መሬቶች ታላላቅ ሰዎች በምርኮኝነት ወሰዳቸው።

4ኛ ጥያቄ፡- ዳንኤል 1:1-2 እንብብ።

ሀ/ በዚህ ጊዜ በምርኮኝነት የተወሰደው ማኑው?

ለ/ ሌላስ ከኢየሩሳሌም የተወሰደው ነገር ምንድነው?

በዚህ የመጀመሪያ የምርኮ ጊዜ ዳንኤልና የቤተ መቅደሱ ዕቃዎች ተማርከው ወደ ባቢሎን ተወሰዱ። በ597 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት በተደረገው ምርኮ ደግሞ ነቢዩ ሕዝቅኤል ተወሰደ። ኢየሩሳሌም በመጨረሻ የተደመሰሰችው ግን በ586 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ነበር። የእግዚአብሔር ሕዝብ በምርኮኝነት የተወሰዱት በጋጢአታቸው ምክንያት ነበር። ይሁን እንጂ ከ70 ዓመት በኋላ እግዚአብሔር እይሁዳውያን ከምርኮኝነት ወደ ሀገራቸው እንዲመለሱ ፈቀደላቸው።

5ኛ ጥያቄ፡- በእርሱ ላይ እምፀን ኃጢአታችንን እንናዘዝም ስንል እግዚአብሔር ለምርኮኝነት አሳልፎ የሚሰጠን ወይም ቤተ ክርስቲያንን አሳልፎ የሚሰጣት በምን መልኩ ነው? እንዳንጽ ምሳሌዎችን ስጥ።

ዳንኤል የኖረው ሁለት ታላላቅ የዓለም መንግሥታት በነበሩበት ዘመን ነበር። የመጀመሪያው ባቢሎን ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ የሜዶንና የፋርስ መንግሥት ነበር። ይሁን እንጂ ሌሎች ሁለት መንግሥታት ማለትም የገሪክና የሮም መንግሥት እንደሚሰሩ እግዚአብሔር ነገረው። እነዚህ መንግሥታት ምን ያህል ሰፊ እንደነበሩ ለመረዳት በመጽሐፉ በስተጀርባ ያለውን ካርታ ተመልከት።

ትንቢተ ዳንኤል፡ «የትንቢት መጻሕፍት ቁልፍ» በመባል ይታወቃል። ይህም ከማንም ነቢይ ይልቅ ስለ መንግሥታት መነሣትና መውደቅ እንዲሁም ስለሚነሡበት ወቅት እግዚአብሔር ለዳንኤል በገልጽ ስላሳየው ነው። ዳንኤል ስለ ባቢሎን መንግሥት፣ ስለ ሜዶንና ፋርስ መንግሥት፣ ስለ ገሪክ መንግሥትና ስለ ሮም መንግሥት መነሣት ትንቢት እንዳትናገረ ከጥናታችን ተመልክተናል። ኢየሱስ ክርስቶስ ከመመለሱና የእግዚአብሔር መንግሥት ከመመሥረቱ በፊት ስለሚነሳውም ክፉ መሪ ዳንኤል ትንቢቱን አለ።

ክርስቲያኖች ሁሉ ስለ ትንቢት መረዳት ያላቸው ማስተዋል እንደ ዓይነት አይደለም። እግዚአብሔር መንግሥቱን እንዴት እንደሚመሠረት ሦስት የተለያዩ አስተያየቶች ተሠንዘረዋል። ስለ እነዚህ የተለያዩ አስተያየቶች ከመመልከታችን በፊት ገን ሁለት ነገሮችን መገንዘብ ይኖርብናል።

በመጀመሪያ፡- ክርስቲያኖች ሁሉ በዋና ዋና የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች ይስማማሉ።

6ኛ ጥያቄ፡- እንደገና ትምህርት ሁለትን ተመልከት። ስለ መጨረሻው ዘመን ክርስቲያኖች ሁሉ ስለሚስማሙባቸው እረት ነጥቦች ገለጽ።

ምንም እንኳን ክርስቲያኖች ሁሉ በመንግሥተ ሰማይና በገሃነም፣ በመለኮታዊ ኖርጽ፣ በትንሣኤና በኢየሱስ ክርስቶስ ደግሞ ምፅኦት ቢስማሙም እነዚህ ነገሮች ስለሚፈጸሙበት ቅዳም ተከተል ገን የተለያዩ አስተያየት አላቸው።

ሁለተኛ፡- ስለ ወደፊቱ ጉዳይ የተሰጠው ትንቢት በጣም ገልጽ ስላልሆነ ከእኛ የተለየ ሐሳብ ያላቸውንም ሰዎች አስተያየት በጽሞና ማደመጥ ይኖርብናል። በመካከላችን ሊፈጠሩ የሚችሉት እነዚህ ልዩነቶች ደህንነታችንንም ሆነ በእግዚአብሔር ላይ ያለንን እምነት ሊያፋሱ እንደማይችሉ አስተውል።

7ኛ ጥያቄ፡- እንደገና ትምህርት ሁለትን ተመልከት።

ሀ/ ሦስቱን የተለያዩ ትንቢታዊ አመለካከቶች ዘርዘረህ
ከጻፍክ በኋላ ስለ እያንዳንዱ ገለጸ ሰጥ።

ለ/ እንተ የምትከተለው የትኛውን ትንቢታዊ አመለካከት
ነው? ለምን?

ትንቢታዊ አመለካከቶች በሦስት ዋና ዋና ክፍሎች ይከፈላሉ። እነዚህ ሦስት ትንቢታዊ አመለካከቶች በኢየሱስ ክርስቶስ የሺህ ዓመት መንግሥት ላይ የተመሠረቱ ናቸው።

1. እንዳንጻፍ፡- ቤተ ክርስቲያን በጣም ስለምታጽግና ስለምትስፋፋ በዓለም ላይ የረጅም ጊዜ ሰላም ይሰፍናል፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ሺህ ዓመት እንደሚገዛ የተነገረው ትንቢት ቃል በቃል የሚወሰድ አይደለም፤ ይህ የሰላምና የብልጽግና ጊዜ ካበቃ በኋላ ገን ኢየሱስ ክርስቶስ ይመለስና ዘላለማዊ መንግሥቱን ይመሠርታል ይላሉ። በእሁኑ ጊዜ ይህ አመለካከት ብዙ ተከታዮች እንዳሌሉት ባለፈው ትምህርታችን ተመልክተናል።

2. እንዳንጻፍ፡- ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የሺህ ዓመት መንግሥት የተነገረው ትንቢት ቃል በቃል የሚወሰድ አይደለም ብለው ያምናሉ። በምጽር ላይ ዓመፅና ሁከት ይበዛል፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ምጽር ሲመለስ ገን ዓመፁን ሁሉ አጥፍቶ ወዲያውኑ ለዘላለም ይነገሣል ይላሉ።

3. ሌሎች ጸገሞ፡- በመጨረሻው ዘመን ታላቅ መከፈና ስጸት ይሆናል ብለው ያምናሉ። ከዚያ በኋላ ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም ይመለስና የሺህ ዓመት መንግሥቱን ይመሠርታል። የመጨረሻው ዓመፅ ከተጸመሰሰ በኋላ ገን እግዚአብሔር አዲስ ሰማይና አዲስ ምጽርን ይመሠርታል፤ ከዚህ በኋላ ዘላለማዊነት ይጀመራል።

ስለ ትንቢተ ዳንኤል ያለን መረጃት የሚወሰነው በእነዚህ የተለያዩ አመለካከቶች ላይ ባለን እስተያየት ነው።

ዳንኤል በምርኮኘነት የተወሰደው በ605 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ሲሆን እስከ 537 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ጽረስ ቆይቶአል። ለ70 ዓመት ያህል በፖለቲካ መሬት በባቢሎንና በፋርስ መንግሥታት ውስጥ እየሠራ እግዚአብሔርን በታማኝነት አገልግሎአል። በተጨማሪም እንደ ነቢያነቱ፡- ዳንኤል ከረሱ ጊዜ አንሥቶ እስከ ዓለም ፍጻሜ ጽረስ ያለውን ትንቢት በታማኝነት ተንብዮአል። ይህም ዳንኤልን በዓለም ላይ ከተነሡት ነቢያት ሁሉ የበላይ አጽርቶታል።

8ኛ ጥያቄ፡- የዳንኤልን ሕይወት በተረዳኸው መጠን እንደ ምሳሌነቱ ልንከተላቸው የሚገቡን የአኗኗር ዘዴዎቹ የትኞቹ እንደሆኑ ታስባለህ?

9ኛ ጥያቄ፡- ዳንኤል 2:21፤ 4:25፤ 34-35 እንብብ። ከእነዚህ ጥቅሶች እንደምንረዳው የመጽሐፉ መሪ ሐሳብ ምንድነው?

የትንቢተ ዳንኤል ዋነኛ መሪ ሐሳብ፡- በዓለም ላይ የሚሆኑ ሁኔታዎች ሁሉ ከእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር ናቸው የሚለው እንደሆነ ደጋግመን ተመልክተናል። በሚወዱት ሰዎች ሕይወት ውስጥ የሚፈጸመው ሁሉ በእርሱ ቁጥጥር ሥር ነው። በማኅበረ-ምዕመናን ሕይወት የሚሆነው ሁሉ በእርሱ ቁጥጥር ሥር ነው። የአሐዛብ ነገሥታት ሁሉ በእርሱ ቁጥጥር ሥር ናቸው። ታሪክ በእርሱ ሥልጣን ሥር ነው። ሁሉም ከኢየሱስ ክርስቶስ ቁጥጥር እስከሆነ ጽረስ ሁኔታዎችን ሁሉ የሚመራው እርሱ ነው። (1ቆሮ.15: 22-28 ተመልከት)።

10ኛ ጥያቄ፡- የትንቢተ ዳንኤል ሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ምንድናቸው? (ትምህርት ሦስትን ተመልከት።)

ትንቢተ ዳንኤል በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ተከፍሎአል። ከዳንኤል 1-6 ያለው የመጀመሪያው ክፍል፡- እግዚአብሔር ልጆቹን፤ እሐዛብንና በታሪክ ሂደት ውስጥ እንደሚቆጣጠር ያመለክታል።

ከ7-12 ያለው ደግሞ እግዚአብሔር የልጆቹንና በትንቢተ የታዩትን ወደፊት የሚሠሩትን መንገዶችን ሁሉ እንደሚቆጣጠር ያሳያል።

11ኛ ጥያቄ፡- እግዚአብሔር በልጆቹ ሕይወት የሚፈጸመውን ሁሉ መቆጣጠር መቻሉን እንዴት እንዳሳየ ትንቢተ ዳንኤል ምዕረፍ አንድን በመመልከት ጥቂት ነጥቦችን ገለጽ። (ዳን.1፥2፥6፥9፥15፥17)

ትንቢተ ዳንኤል ምዕረፍ 1 የመጽሐፉ መግቢያ ነው። ከዳንኤልና ሐናኒያ፥ ሚሳኤልና ጸሐርያ ከሚባሉ ከሦስት ጓደኞቹ ለመጀመሪያ ጊዜ የተዋወቁት በዚህ ምዕረፍ ነው። እንዴት ወደ ባቢሎን እንደመጡ፤ እግዚአብሔርም እንዴት እምነታቸውን እንዳከበረላቸውና ወደ ከፍተኛ ሥልጣን እንዳደረሳቸው የምናየው በዚህ ምዕረፍ ነው።

ከምዕረፍ አንድ ጀምረን የእግዚአብሔር እጅ በሥረ ላይ መሆኑን እናያለን። ዳንኤልን ጨምሮ ጠቅላላ ሕዝቡን በናቡከደነፆር እጅ አሳልፎ የሰጠው እግዚአብሔር ፈሰ ነው። (ቁ.2)። የባቢሎን መሪዎች ወደሚሰለጥኑበት ትምህርት ቤት የእርሱ ሕዝብ ገብተው እንዲማሩም ሁኔታዎችን ሁሉ ያመቻቸውም እርሱ ነው። ብዙ ወጣቶች ቢኖሩም ዳንኤልና ጓደኞቹ በዚህ ትምህርት ቤት ገብተው እንዲማሩ ተመረጡ። (ቁ.6)። በትምህርት ቤቱ አስተዳዳሪዎች ፊት እግዚአብሔር ዋገሱን ሰጣቸው። ስለዚህም ከንጉሡ ቤት መብል ይልቅ አትክልትን እንዲበሉ

ደረጃውን ውሳኔ ተቀብሎቸው። ከንጉሠ ገበታ ከሚበላው ምግብ ይልቅ የአትክልቱ ምግብ የበለጠ ተስማሚ እንዲሆን ደረገው እግዚአብሔር ነው። (ቁ.15)። ከሌሎች የበለጠ ሕዝብን የሚያስተዳድሩበትን ጥበብ የሰጣቸውም እግዚአብሔር ነው። ከዚህም የተነሳ ትምህርታቸውን ፈጽመው በባቢሎን የአስተዳደር ሥረ ላይ ተሰማሩ።

12ኛ ጥያቄ፡- ዳንኤል በንጉሠ መብል እንዳይረከስ ወስኖአል፤ እኛስ ከዚህ የምንማረው ምንድነው?

ለመጨረሻው ፈተና እንዲረዳህ በመጽሐፍ ቅዱስ ማብረሪያዎች እየተጠቀምክ የመጀመሪያዎቹን አረት ትምህርቶች ከልስ።

ሁለተኛ ቋንቋ፡- ትምህርቷ አምስት እስከ ስሥር

13ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ በምዕረፍ ሁለት ናቡከደነሾር ሰላየው ረዕይ ገለጻ ስሆን።
ለ/ በምዕረፍ ሁለት የተጠቀሱት ሁኔታዎች ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር መሆናቸውን የምንረዳው እንዴት ነው።

ትንቢተ ዳንኤል ምዕረፍ 2 ከምዕረፍ 7-12 ያሉትን ትንቢቶች እንድንረዳ የሚያደርገን ዋና መሠረት ነው። ስለዚህም በነገው ትምህርታችን ስለዚህ ምዕረፍ በሰፊው እንመለከታለን። ከትምህርቱ በስተጀርባ ያለው ዋነኛ ትምህርት ግን በምድር የሚነሡ መሬቶች ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር መሆናቸውን ነበር። አማኝ ባልሆነው በአረማዊው ንጉሥ አማካይነት እግዚአብሔር ወደፊት ስለሚነሡት የሜዶንና ፋርስ፥ የግሪክና የሮም እንዲሁም በመጨረሻ ስለሚቋቋሙ ዘላለማዊ የእግዚአብሔር መንግሥት አስቀድሞ ገለጸ። እነዚህ ነገሥታት ከመነሣታቸው ከብዙ መቶ ዓመታት በፊት የተኛው ከየተኛው በኋላ እንደሚነሱ በእግዚአብሔር ተወሰኖ ነበር።

ከዚህም በተረፈ በሰይጣን በሚመራው ሰብዓዊ ጥበብና በእግዚአብሔር በሚመነጩ መለኮታዊ ጥበብ መካከል ስለተጀመረው ውጊያ የምንመለከተው በዚህ ምዕረፍ ላይ ነው። ታላቅ ጥበብና ዕውቀት አለን የሚሉት የዓይማኖት መሬቶች የንጉሡን ሕልም መተርጉም አልቻሉም። እግዚአብሔር ግን ለሕዝቡ ትክክለኛ ጥበብና ማስተዋል ሰጣቸው። የባቢሎን ጠቢባን አቅቷቸው ዳንኤል ሕልሙን መተርጉም የቻለውም በዚህ ምክንያት ነው።

14ኛ ጥያቄ፡- በእግዚአብሔርና በሰው ጥበብ መካከል የሚደረገው ውጊያ በገል ሕይወትህና በቤተ ክርስቲያንህ እንዴት ይታያል?
(ተጨማሪ ምሳሌ እንዲሰጥህ 1ቆሮ.1:18-2:16 ተመልከት።)

15ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ በምዕረፍ ሦስት ላይ ሲደረቅ፥ ሚሳቅና አብድናጉ

የቀረበላቸው ፈተና ምንድነው?
ለ/ እገዚአብሔር የሁኔታዎቹ ሁሉ ተቆጣጣሪ መሆኑን ይህ
ምዕረፍ የሚያመለክተው እንዴት ነው?

ዳንኤል ምዕረፍ 3 ክርስቲያኖች ለእገዚአብሔር ታማኝ ሲሆኑ ስለሚጸርስባቸው ትግር የሚገልጽ የመጀመሪያ ምሳሌ ነው። ሲጽፈው ሚሳቅና አብጽናጉ በባቢሎን መንገሥት ውስጥ ሥልጣን ያላቸው ሰዎች ነበሩ። ወዲያውኑ ገን በእገዚአብሔር ላይ ያላቸው እምነት የሚፈተንበት ጊዜ ጸረሰ። እኔን ብቻ አምልኩ ብሎ ያዘዘውን እገዚአብሔርን ማምለክ ወይም ጸግሞ ንጉሡ ደመጣውን ትእዛዝ በመቀበል ጣዖትን የማምለክ ምርጫ ቀረበላቸው። ናቡከደነፆር እንደ ታላቅ ሐውልት እሠርቶ በመንገሥቱ ውስጥ ያለ ባለሥልጣናት በሙሉ ለዚያ ሐውልት እንዲሰገዱ አዘዘ። ይህ ሐውልት የረሱ ይሁን፣ ወይም በረዕይ ያየው ምስል እርገጠኛ አይደለም። እነዚህ ሦስት የአይሁድ ወጣቶች ገን ለዚያ ሐውልት መስገድ አልፈለትም፤ ስለዚህም መሪዎቹ (ኮከብ ቆጣሪዎቹ) ለንጉሡ ከሰሩአቸው። «ከእጄስ የሚያጽናቱሁ ማነው?» በማለት ናቡከደነፆር በተኩረረ ጊዜ እነዚህ አይሁዳውያን፡- «የምናመልከው አምላካችን ከሚነጽጸው ከእሳቱ እቶን ሊያጽነን ይቻላል፤ ከእጅህም ያጽናናል። ንጉሥ ሆይ! ነገር ገን ንጉሥ ሆይ፣ እርሱ ባያጽነን፣ አማልክትህን እንዳናመልክ ላቆምከውም ለወርቁ ምስል እንዳንሰገድለት ዕውቅ አለት።» ምንም እንኳን በእገዚአብሔር አዳኝነት ቢያምኑም በዚያ ወቅት ገን ሊያጽናቸው ፈቃዳኛ ይሁን አይሁን እነዚህ ወጣቶች አላውቁም ነበር። ይሁን እንጂ በእምነታቸው ጸንተው ቆሙ፤ ሐይወታቸውን ለማዳን ሲሉ እገዚአብሔርን አልካዱም። ወደ እሳት ተጣሉ፤ ይሁን እንጂ የእገዚአብሔር መልአክ (ምናልባትም ኢየሱስ ክርስቶስ) መጥቶ አዳናቸው። ከእንዳዚያ ዓይነት እሳት ማንም ሊያጽን እንደማይቻል ናቡከደነፆር ረሱ አመነ። በዚህም ገጠመኝ አማካኝነት በልጆቹ ላይ የሚፈጸመው ሁኔታ በሙሉ በእገዚአብሔር ቁጥጥር ሥር እንደሆነ እንመለከታለን። እነዚህን ወጣቶች እገዚአብሔር ከፈተና አላዳናቸውም። ወደ እሳቱ እቶን እንዲጣሉ ፈቀደ። ይሁን እንጂ ትልቅ ትግር ባጋጠማቸው ወቅት እገዚአብሔር ታደጋቸው። እገዚአብሔር የእርሱ ለሆኑት ይጠነቀቃል። ልንታዘዘው የሚገባን የመጨረሻው ባለሥልጣን እገዚአብሔር ረሱ ነው። ከእርሱ ትእዛዝ ጋር የሚቃረን ሆኖ ካገኘነው የባለሥልጣናቱን ትእዛዝ እንኳ መቀበል እንዳለብን ከምዕረፍ 3 እንማረለን። ሐይወታችንን ለማዳን ስንል ሰዎችን ከምንታዘዝ፣ በቅጽሚያ ለእገዚአብሔር መታዘዝ ይኖርብናል።

16ኛ ጥያቄ፡- እነዚህ ሦስት ወጣቶች ያለፉበት ፈተና እንተ ካለፍክበት ፈተና ጋር የሚመሳሰለው እንዴት ነው? ፈተናውን በእንዴት ዓይነት ሁኔታ ተቀበልከው?

17ኛ ጥያቄ፡- በምዕረፍ 4 ላይ እገዚአብሔር የማያምኑ መሪዎችን ሐይወት እንኳ መቆጣጠር መቻሉን ያሳየው በእንዴት ዓይነት ሁኔታ ነው?

ምዕረፍ 4 እግዚአብሔር የምጽረዊ መሪዎችን ሕይወት እንደሚቆጣጠር ያሳያል። ብዙ ጊዜ ግን መሪዎች የማይሻረና የማይሞቱ ይመስላቸዋል። ሁሉንም የሚቆጣጠሩ ስለሚመስላቸው የእነርሱን ሕይወት የሚቆጣጠረው እግዚአብሔር ራሱ እንደሆነ ዘንግተዋል። ምንም እንኳን የሚደርስበት ምን እንደሆነ በረዕይ ቢያስጠነቅቀውም ናቡከደነፆር ልቡን በእግዚአብሔር ላይ አስታቦየ። እግዚአብሔር ናቡከደነፆርን ለሰባት ዓመት ያህል ወደ እንስሳነት ደረጃ ላይ አድርጎ አዋረደው። በኋላ ግን ከምሕረቱ የተነሣ እንደገና ወደዙፋኑ እንዲመለስ አደረገው። ያን ጊዜ ነበር ናቡከደነፆር እግዚአብሔር በሰዎች መንገዶች ላይ ሥልጣን እንዳለውና ለወደደውም እንደሚሰጠው የተረደው። ናቡከደነፆር የነበረው እምነት ለዳኅነት የሚያበቃ መሆኑን እርግጠኛ አይደለንም። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በሕይወቱ ላይ ሥልጣን እንዳለው ሳይወድ በገድ መቀበል ነበረበት። በትዕቢት የተወጠሩትን ሊያዋርዳቸው እንደሚችል ተረድቷል። እኛም ብንሆን እንዳንታባይ ልዩ ጥንቃቄ ማድረግ አለብን። ያለን ቸሎታ ሁሉን የምንሠራው ሥረ ሁሉ ከእግዚአብሔር የተሰጠን ነው። ክብር ሁሉ የእርሱ ነው። ክብሩን የምንሻማ ከሆነ ግን ያዋርዳናል።

18ኛ ጥያቄ፡- እግዚአብሔር ትዕቢተኛን ሲያዋርድና ትሔታንን ከፍ ሲያደርግ ያየኩት እንዴት ነው?

19ኛ ጥያቄ፡- የእግዚአብሔር የበላይ ተቆጣጣሪነት በምዕረፍ 5 የሚታየው በእንዴት ዓይነት ሁኔታ ነው?

ምዕረፍ 5 የባቢሎንን መንገዶች ፍጻሜ ያመለክታል። ናቢኒደስ ከተባለው አባቱ ጋር አብሮ ይገዛ የነበረው ብልጣሮ አብዛኛው ገዛቱ በሜዶንና ፋርስ መንገዶች ተወሰደበት። ያልተወሰደው የባቢሎን ከተማ ብቻ ነበር። ምን ጊዜም ቢሆን ጽሑ የባቢሎን እንደሚሆን ፍጹም እምነት የነበረው ብልጣሮ ግን ከፍተኛ ጉብዣ አዘጋጀ። ከትዕቢቱና ከድፍረቱ የተነሣ የቤተ መቅደስ ዕቃዎችን አረከሰ። ይህም በእግዚአብሔር ላይ የተቃጣ ጥቃት ነበር። እግዚአብሔር የብልጣሮ መንገዶች እንደተመዘነና ቀልሎ እንደተገኘ በገድገዳ ላይ ዳረላቸው። ስለዚህም የብልጣሮ መንገዶች ለሜዶንና ፋርስ ነገሥታት ተሰጠ። በዚያው ሌሊት ባቢሎን ጽል ተደረገች፤ የመንገዶችም ፍጻሜ ሆነ። እንደገና እግዚአብሔር የሁኔታዎች ሁሉ የበላይ ተቆጣጣሪ መሆኑን አሳየ። «ትንፋሽህንና መንገድህን ሁሉ በእጄ የያዘውን አምላክ አላክብርኩትም» በማለት ዳንኤል ብልጣሮን ወቀሰው። የብልጣሮ ሥረ እንደተመዘነ ሁሉ የእያንዳንዳችንም ሥረ ይመዘናል። በዚህ ሚዛን ሲመዘን እንደ ብልጣሮ ቀልሎ ይገኝ ይሆን? ወይስ ፈተናውን ያልፍ ይሆን? (1ቆሮ.3:10-15)

20ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ በምዕረፍ 6 የዳንኤል እምነት የተፈተነው እንዴት ነው?
ለ/ ይህ ፈተና በምዕረፍ 3 ከተሰጠው ፈተና የሚለየው እንዴት ነው?

በምዕረፍ 6 የተጠቀሰው ሁኔታ የተረጸመው በሜዶንና ፋርስ መንገዶች ውስጥ ነው። በዚያን ጊዜ ሸማገሉው ዳንኤል ከፍተኛ ሥልጣን ነበረው። ይሁን እንጂ ብዙ ጠላቶች ነበሩት። ከሃይማኖት በቀር ምንም ሰብብ ሊያገኙበት እንዳማይችሉ የተረዱት ተቃዋሚዎቹ ለ30 ቀን ያህል ለንጉሡ ካልሆነ በቀር ማንም ወደ አምላኩ እንዳይደልይ ዓዋጅ እንዲያስነገር አደረጉ። በምዕረፍ 3 የቀረበው ረተና እግዚአብሔር የከለከለውን ጣዖት ስለማምለክ ንጉሡ ያወጣው ትእዛዝ ነበር፤ በምዕረፍ 6 የቀረበው ረተና ገን የንጉሡን ትእዛዝ በመፍረት እግዚአብሔርን ከማምለክ መገታት ነበር። በምዕረፍ 3 ላይ እንዳሉት እንደ ሦስቱ ሰዎች ዳንኤል ምንም እንኳ አታምልክ የሚል ትእዛዝ በገዛቱ ቢታወጅም እምነቱን ለመደበቅ አልፈለገም። ነገር ገን እግዚአብሔርን በገልጽ ማምለክ ስለቀጠለ በአንበሶች ጉድጓድ ተጣለ። እግዚአብሔርም እምነቱን አከበረለት፤ ስለዚህም አዳነው። በዚህም እግዚአብሔር የእርሱ የሆኑትን ሰዎች እንደሚታደግ በተጨማሪ አሳየ።

21ኛ ጥያቄ፡- ከምዕረፍ 6 የምንማረው ዋነኛው ትምህርት ምንድነው?

22ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ በመጀመሪያዎቹ 6 ምዕረፎች እግዚአብሔር የሁኔታዎች ሁሉ የበላይ ተቆጣጣሪ መሆኑን እንዴት እንደገለጸ በረሰህ ቃላት አስረዳ።

ለ/ ከእነዚህ ምዕረፎች የተማርካቸውን ዋና ዋና ትምህርቶች በዝርዝር ዳ።

ለዚህ ሳምንት ረተና ለመዘጋጀት ከ5-10 ደሌትን ትምህርቶች አጥና።

ሦስተኛ ቀን፡- ትምህርት ስሥረ እንደ እስከ ስሥረ ዘጠኝ

የትንቢተ ዳንኤል ሁለተኛው ክፍል (ከምዕረፍ 7-12 ያለው) የሚያመለክተው፡- እግዚአብሔር የወደፊትን ጊዜ በተመለከተ ለዳንኤል የሰጠውን ረዕዮች ነው። በእነዚህ ምዕረፎች የተሰጡትን ትንቢቶች የምናብረረው ከዚህ በታች ባለው ሠንጠረዥ በመጠቀም ነው። የእነዚህ ምዕረፎች ዋነኛ ትምህርት ገን እግዚአብሔር የታሪክ ተቆጣጣሪ መሆኑን ማሳየት እንደሆነ አትዘነጋ። ታሪኩን በእቅዱ መሠረት ይመረዋል፤ የመንገዱን መውደቅና መነሣት የዚህ እቅዱ ክፍል ነው። ጆሚን ሆነ ፍጻሜን የሚወስነው እርሱ ነው። ምንም እንኳ ጊዜው እጅግ ክፉ ቢሆንም አንድ ቀን እግዚአብሔርና ልጁ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚነገሩበት ቀን ይመጣል። እግዚአብሔር ዘላለማዊ በመሆኑ ሕልፈት የለውም፤ ማንም ሊጸመስሰው አይችልም።

በትንቢተ ዳንኤል ምዕረፍ 2፥ ምዕረፍ 7-8 እና ምዕረፍ 10-12 ያለውን ዋና ዋና ትንቢት ለመረዳት የሚከተለውን ሠንጠረዥ አጥና። ከዚያ በኋላ ገን የረሰህን ሠንጠረዥ ሠርተህ ባዶ ቦታዎቹን በመሙላት የትንቢቱን ዋና ዋና ክፍል ማወቅህን እርግጠኛ ሁኑ።

ፖዕራፍ 1	ፖዕራፍ 7	ፖዕራፍ 8	ፖዕራፍ 11	መገለጫ
ፖስቱ	አውራጃ	እንስሳት	ነገስታት	መንግስታት
የወርቁ ራስ	አንበላ			ባቢሉን
የብር ደረትና ክንዶች	ድብ	ወጠጪ	አራቱ ነገሥታት	ጄዶንና ፋርስ
የናስ ሆድና ወገብ	ኮባር	ትንሽ ቀንድ ያለው ፍየል	የሰሜኑ ነገስታትና የደቡብ ነገሥታት	ገሪክ የበጠሊዋስ ነገሥታት የሲሌውከው ነገሥታት
የብረት ዋናች	አስፈሪው አውራ			ሮም
የብረትና የሸክላ እገሮች	10 ቀንዶችና 1 ትንሽ ቀንድ		የመጨረሻው የሰሜኑ ንጉስ	የአንስራራው የሮም መንግሥትና የክርስቶስ ተቃዋሚ
የድንጋዩ ታላት ተራራ መሆን	በዘመናት የሸመ ገለፅና የሰው ልጅ			የእግዚአብሔር የዘላለም መንግስት

በመጀመሪያ መሠረታዊ የሆነውን ምዕረፍ ማለትም ምዕረፍ ሁለትን እንመለከታለን። በምዕረፍ ሁለት ናቡከደነፆር ታላቅ ሐውልት እየ። ረሱ የወርቅ ሲሆን፤ ይህም የባቢሎንን መንግሥት ያመለክታል። ቀጥሎ የመጣው የብር ጸረተና እጆቹ ናቸው። ይህ ሁለተኛውን መንግሥት ማለትም ሜዶንና ፋርስን ያመለክታል። ሦስተኛው ጸገም ሆደና ጭናቹ ነሐስ እንደሆኑ ታየ። ይህም የግሪክ መንግሥትን ያመለክታል። አረተኛው የብረት እገሮቹ የመጨረሻውን የሮም መንግሥት ያመለክታሉ። እገሮቹ የብረትና የሸክላ ጽብልቅ ነበሩ። ይህም የሰው መንግሥት ተሰባሪ መሆኑን ያመለክታል። እንዳንጻጽ ግን ይህ በመጨረሻ ጊዜ ከሮም መንግሥት ውስጥ የሚነሳውን የመጨረሻ የዓለምን መንግሥት ያመለክታል ይላሉ። ይህም መንግሥት ሆነ ሌሎች መንግሥታት ዓለቱ የተረረ ከምር እንደሆነው ሁሉ በእግዚአብሔር መንግሥት ይደመሰሳሉ። የእግዚአብሔር መንግሥት ሐልፈት የለበትም።

እንደ ምዕረፍ 2 ሁሉ ምዕረፍ 7 ጸገም ረዕይ ነው። ረዕዩ የታላቅ ምስል ሳይሆን ስለ አረት የተለያዩ አረዊት ነው። ይሁን እንጂ በሁለቱም ምዕረፍ የተነገረው ትንቢት የሚያመለክተው እላይ ስለጠቀሰናቸው ተመሳሳይ መንግሥታት ነው። የመጀመሪያው አውራ እንበሳ ሲሆን የባቢሎንን መንግሥት ያመለክታል። ሁለተኛው ጽብ ሲሆን የሜዶንና ፋርስ መንግሥትን ያመለክታል፤ ሦስተኛው ነብር ሲሆን የግሪክን መንግሥት ያመለክታል፤ አረተኛው በቃል ለመግለጽ የሚያዳግት አውራ ሲሆን እርሱም የሮም መንግሥትን ያመለክታል። ረዕዩ የሚያተኩረው በመጨረሻው አውራ በተለይም የእግዚአብሔርን ሕዝብ ለማጥፋት ከፍተኛ ሙከራ ባደረገው ቀንጽ ላይ ነው። ይህ ታናሽ ቀንጽ የሚያመለክተው በመጨረሻ በምድር ላይ የሚነሳውን ክፉ መሪ ወይም የክርስቶስ ተቃዋሚን ነው። ይሁን እንጂ እነዚህን ሁሉ ሁኔታዎች በበላይነት የሚቆጣጠረው እግዚአብሔር ረሱ ነው። «በዘመናት የሸመገለው» መንግሥትንና ሥልጣኑን «የሰው ልጅ ለሚመስለው» እና ለቅዱሳኑ ሰጣቸው፤ የእግዚአብሔር ተቃዋሚ የሆነውም አውራ ተደመሰሰ። ምንም እንኳን ዛሬ የዓለም መንግሥታት ዘላለማዊ መስለው ቢታዩም እንደ ቀን ግን እግዚአብሔር የማይለወጠውን መንግሥቱን ይመሠርታል።

23ኛ ጥያቄ፡- በቤተ ክርስቲያንህ ያሉትን ሰዎች ሊያበረታታ ይቻላል ብለህ የምታስበውን ከምዕረፍ 2 እና 7 ያገኘውን ትምህርት ዘርዝር።

ትንቢተ ዳንኤል 8 የሚያተኩረው በሁለት መንግሥታት ላይ ብቻ ሲሆን እነዚህም መንግሥታት የሜዶንና የፋርስ መንግሥትና የግሪክ መንግሥት ናቸው። እነዚህን መንግሥታት ለማሳየት የአውራ በገና የአውራ ናዩል ምስል ተሰጥቶአል። በመጀመሪያ የታየው ሜዶንና ፋርስን የሚወክለው አውራ ሰገ ሲሆን እርሱም እስከ ጊዜው ጽረስ ጽልን ተቀዳጅቶአል። (የታላቁ እስክንጽር ምሳሌ የሆነው) እንደ ቀንጽ ብቻ ያለው አውራ ናዩል ግን

አሸነፈው። እንደ ቀንድ ተሰብሮ በምትኩ አረት ቀንዶች በቀሉ። ይህም የገሪክ መንግሥት በአረት መከፋፈሉን ያሳያል። ከቀንዶቹ እንደ የሴሊውሲድ መንግሥት እጅግ በረታና ኢየሩሳሌምን በቁጥጥሩ ሥር አደረገ። ይህ የሚያመለክተው እንጦኪዮስ ኤጲፋንዮስን ሲሆን እርሱም ለብዙ ዓመታት ያህል ለእግዚአብሔር የሚቀርበው መስዋዕት እንዲቋረጥ አድርጎአል። በተጨማሪም ብዙ እይታውያንንም ገድሎአል። እንዳንድ ምሑረን ይህ የመጨረሻ ቀንድ ወደፊት የሚሳሳው ክፉ መሪ ምሳሌ ነው፤ ይህ መሪ መስዋዕት እግዚአብሔር እንዲቋረጥ ያደርጋል፤ ብዙ እይታውያንንም ይገድላል በማለት ያስባሉ።

ለጊዜው ምዕረፍ 9 ላይ ምንም ገለፃ አናደርግም። ከዚህ ይልቅ ገን በትንቢተ ዳንኤል ውስጥ የመጨረሻዎቹ ታላላቅ ረዕዮች የሆኑትን ምዕረፍ 10-12 እንመለከታለን። የመጨረሻው ረዕይ የሚያተኩረው በሁለቱ የገሪክ መንግሥት ክፍሎች ሲሆን፤ እነርሱም፡- በገብፅ የነበረው የበጥሊሞሳውያን መንግሥትና በሦርያ የነበረው የሴሊውሲድ መንግሥት ናቸው። በመጀመሪያ የተስፋይቱን ምድር ይቆጣጠር የነበረው የበጥሊሞሳውያን መንግሥት ኃያል ነበር። በመጨረሻ ገን የሴሊውሲድ መንግሥት ኃያል አገኘና የተስፋይቱን ምድር መቆጣጠር ቻለ። ይህ ምዕረፍ በሁለቱ መንግሥታት መካከል ሲፈጸም የነበረውን ሴሪ እና ውጊያ በአስጸናቂ ሁኔታ ይገልጻል። ይሁን እንጂ ምዕረፉ ልዩ ትኩረት የሚሰጠው የሴሊውሲድ መንግሥት ወገን የሆነውን እንደ ሰው ነው፤ ይህም እንጦኪዮስ ኤጲፋንዮስን ነው። ክፉ በሕርዋና በእይታውያን ላይ ያደረገው ገና ሁሉ ተገለጽአል። ይህ ሰው በመጨረሻው ዘመን ተነሥቶ ቅዱሳንን የሚያሳድደው መሪ ምሳሌ ነው። ስለ መጨረሻው ጦርነትና ስለ ክርስቶስ ተቃዋሚ መደምሰስ ተገለጽአል። በዚያ የመከራ ዘመን የሚኖሩ ጸድቃን ተስፋ ገን ትንሣኤ መታን መኖሩና ከሞት ከተነሡ በኋላ የሥረቸውን ዋጋ እንደሚከፍላቸው ማወቁ ነው። እንደ ቀን ክፉ መንግሥታት እንደሚደመሰሱና የእግዚአብሔር መንግሥት እንደምትመሠረት ይገነዘባሉ።

ትንቢተ ዳንኤል ምዕረፍ 9 ለመተርጎም ብዙ የተለያዩ አስተሳሰቦች ተሰንዝረዋል። ስለዚህም ብዙ አለመግባባት ፈጥሮአል። ይሁን እንጂ ከጠቀሳላው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የእግዚአብሔር ትንቢት የሚፈጸምበት ጊዜ ገልፅ በሆነ ሁኔታ የተገለጸው በዚህ ምዕረፍ ነው።

24ኛ ጥያቄ፡- በትምህርት 15 ስለ ሰጣው ሱባዔ የተሰጠውን ሠንጠረዥ እንጸገና አጥና። በሁለቱ ሠንጠረዦች መካከል ያሉት ዋና ዋና ልዩነቶች ምንድናቸው?

ትንቢተ ዳንኤል 9 የሚጀምረው እይታውያን ወደ ሀገራቸው ወደ ኢየሩሳሌም እንዲመለሱ ዳንኤል ባቀረበው ጸሎት ነው። ምንም እንኳን የዳንኤል ጸሎት ወደ እግዚአብሔር ቢደርስም፤ እግዚአብሔር ስለ 490

ሳምንት ወይም ስለ ሰባ ሱባዊው ነው ለዳንኤል ረዕይ የሰጠው። ከሰባው ሱባዊ በኋላ የእግዚአብሔር እቅድ ይፈጸማል፤ ጽድቅም ይሰፍናል። እነዚህ ሰባ ሱባዊዎች በሦስት ተከፍሎአል።

1. 49 ሳምንትን የያዘው የመጀመሪያው ሰባት ሱባዊ የሚጀምረው በ445 ሳምንት ክርስቶስ ልደት በፊት ነው። ይህም የኢየሩሳሌምን ከተማ ገንብ ለመሥረት አዋጅ ከወጣበት ጊዜ እንሥቶ ከተማይቱን የመጠገን ሥረ እስከሚጠናቀቅበት ድረስ ያለው ጊዜ ነው።

2. 62 ሱባዊ የያዙ 434 ሳምንት። በእነዚህ ሱባዊዎች ፍጻሜ መሢህ ይመጣል፤ ከዚያ በኋላ ይገደላል፤ መቅደሱና የኢየሩሳሌም ከተማም ይጸመሰሳሉ።

3. ሰባት ሳምንት የያዘው የመጨረሻው ሱባዊ፡- ምንም እንኳን እንዳንጻቸ ከኢየሱስ ክርስቶስ ሞት በኋላ በ70 ዓ.ም. ቤተ መቅደሱ በሮማውያን በተጸመሰሰበት ወቅት ይህ የመጨረሻ ሱባዊ ተፈጽሞአል የሚል ሀሳብ ቢያቀርቡም፤ የመጨረሻው ሰባት ሳምንት የሚፈጸመው ገና ወደፊት እንደሆነ እናስባለን። ይህም ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ምድር ከመመለሱ በፊት ያለው የመጨረሻው ሰባት ሳምንት ነው። እነዚህ ሳምንት ከፋ መሬት የሚገዛባቸውና ጦርነት የሚበዛባቸው ሳምንት ናቸው። ምንም እንኳን ይህ ከፋ መሬት ከአይሁዳውያን ጋር በመጀመሪያ ቃል ኪዳን ቢያደርገውም ቃል ኪዳኑን በማፍረስ መቅደሱን ያረከሳል፤ እስከመጨረሻውም አይሁዳውያንን ይዋጋቸዋል። በኋላም ኢየሱስ ክርስቶስ ይመጣና ይነገሣል።

25ኛ ጥያቄ፡- ሀ/ በእነዚህ ረዕዮች፡- ሁኔታዎች ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር መሆናቸው የተገለጸው እንዴት ነው?

ለ/ ስለሚመጣው ታላቅ መከራ እግዚአብሔር እስቀድሞ ያስጠነቀቀን ለምን ይመስልሃል?

ገና ዓለም ከመፈጠሩ በፊት እግዚአብሔር በዓለም ላይ ስለሚሆነው ኃጢአትና ጦርነት እስቀድሞ ያውቅ ነበር። ስለ ኃጢአታችን እንዲሞት ልጁን መላክ እንዳነበረበትም ያውቃል። ምን ዓይነት መንገዶችንም እንደሚነሡ ያውቃል። በዚህ ሁሉ የረሱ እቅድና ውሳኔ አለው። ፍጻሜው መቼ እንደሚሆንና ዘላለማዊ መንገዶችን የሚመሠርተውም መቼ እንደሆነ እግዚአብሔር ያውቃል። የእግዚአብሔርን ጊዜ እኛ ባናውቅም፡- ሁሉም ነገር በእርሱ ቁጥጥር ሥር መሆኑን ገን እናውቃለን። የእግዚአብሔርን መንገዶች እየጠበቅን የሚመጡትን የመከራ ዘመናት መታገሥና በእምነታችን ጸንተን መቆም አለብን። ከዚህ ካልንበት የጨለማ ዘመን በኋላ የንጋት ፀሐይ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ መንገዶችን ይዞ ይመጣል። እስከዚያው ገን ታማኝ እንሁን።

ለመጨረሻው ፈተና ለመዘጋጀት ከትምህርት 11-20 ያለውን ክልስ።

ኔረፈት ቀን፡- በዚህ ሳምንት ለሚኖርህ የመጨረሻ ፈተና ለመዘጋጀት ከ1-20 ያለውን ትምህርት ክልላ እጽርግ።

የሳምንቱ ስብሰባ

ሀ. የሳምንቱ እምልኮ ጊዜ

ለ. ጸሎት

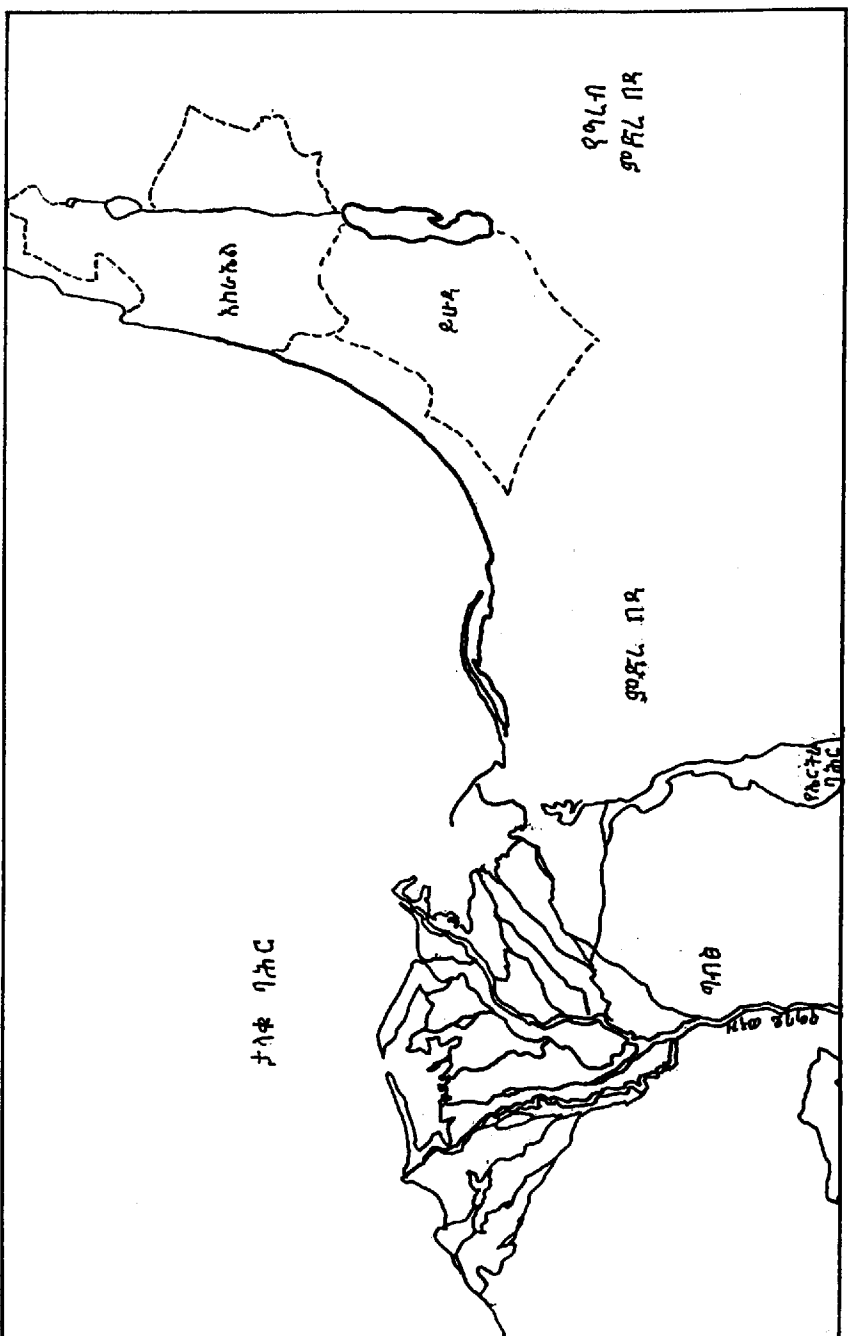
ሐ. የመጨረሻ ፈተና

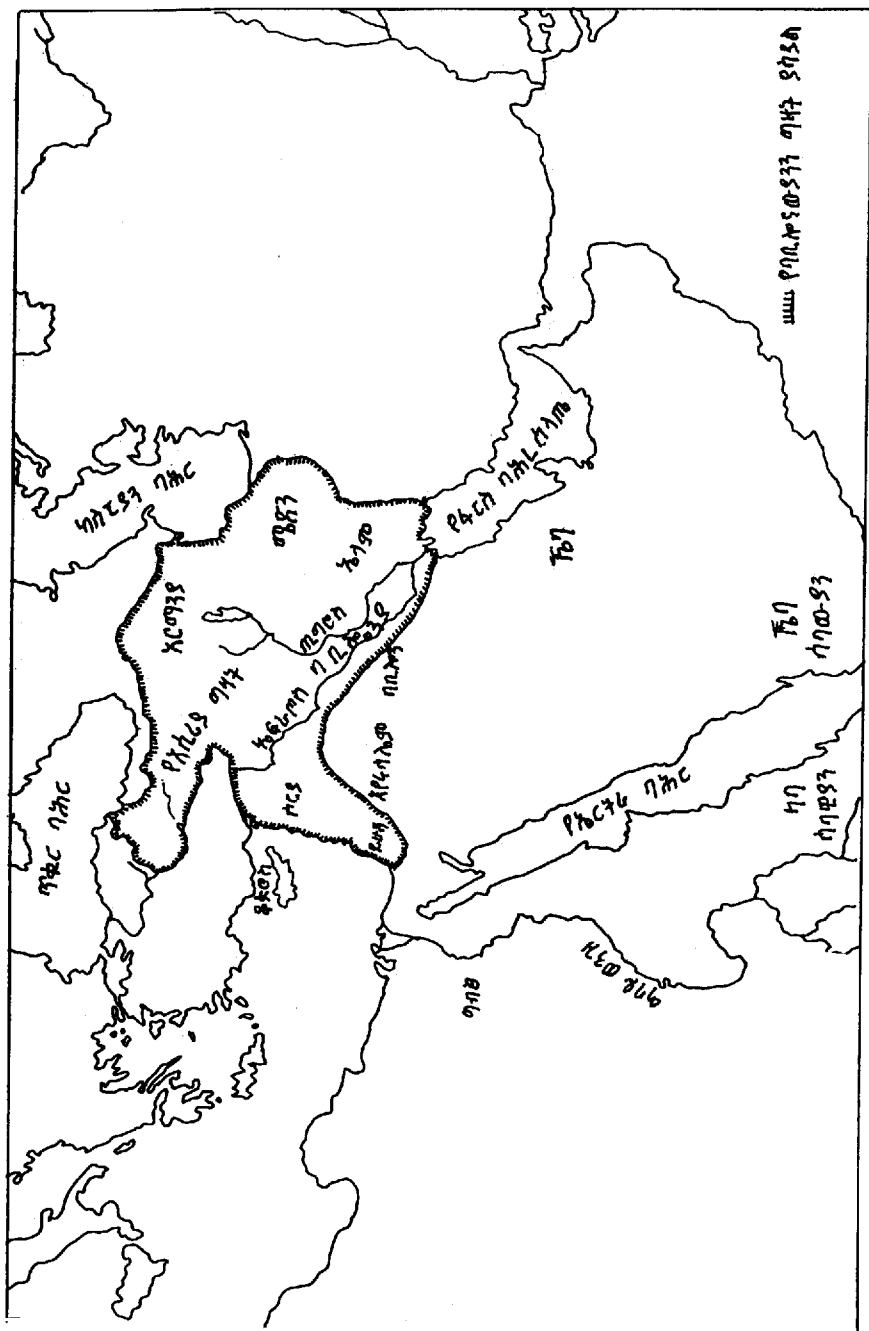
መ. ትንቢተ ዳንኤልን ስታጠና ያገኘኸውን ትምህርት ለሌሎች እካፍል።

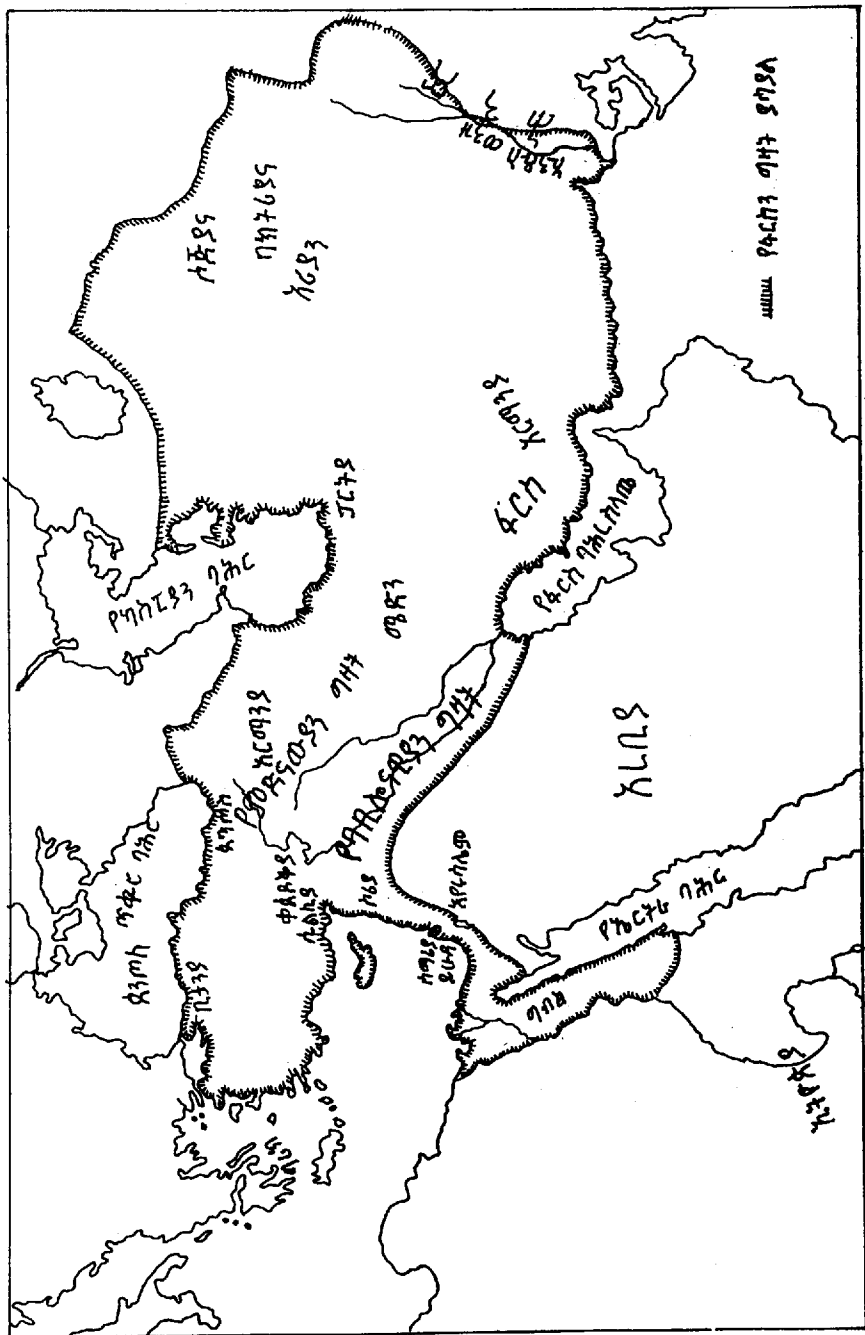
ሠ. ጸሎት።

የሚከተሉትን ካርታዎች ከመጽሐፉ በስተጀርባ እኑር

1. የገብፅና የተከፋፈለውን መንግሥት
2. የባቢሎንን መንግሥት
3. የሜዶናና ፋርስን መንግሥት
4. የበጥሊሞሳውያንና የሴሌውሲድ መንግሥትን ገዛት የሚያሳይ የግሪክ ካርታ
5. የሮም መንግሥት

ՀՀ-ի Աշխարհագրական Կարտադրություն

